

UND

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV, 2018

Tisztelt Olvasó!

Und hangulatát meghatározzák az épületek, melyek mindennapjaink részei. Örökségünk megóvása és értékeink felismerése azonban mindannyiunk felelőssége. Egy új épület megváltoztatja a tájat, a városképet, ezért tervezésekor figyelembe kell venni annak hosszú távú hatását környezetére. Ahhoz, hogy egy felújítás vagy egy új épület az építető és a település büszkeségére váljék, fontos, hogy az a környezettel való harmonikus egységre törekedjen. Mindehhez azonban elengedhetetlen a helyi építészeti jellegzetességek, értékek ismerete. Ehhez kíván segítséget nyújtani ez a kézikönyv, mely bemutatja Und építészeti értékeit, és ismerteti azokat az alapelveket, amelyek figyelembe vételével a hagyományos építészeti karakterhez igazodó épület építhető. Nem tartalmazza és nem helyettesíti a vonatkozó szabályokat és törvényi előírásokat, azok értelmezéséhez azonban segítséget nyújt. Az ajánlások nem kötelező és kizárólagos jellegűek, főépítési útmutatással történő alkalmazásuk azonban lényeges változást hozhat a környezetünk alakításában. Hiszen a ház haszna a gazdáé, a látvány azonban mindenkié!

Pintér Tamás
Polgármester

KINEK KÉSZÜLT EZ A KÖNYV?

Ha Ön megbízóként vagy befektetőként építeni, bővíteni, átalakítani szeretne Undon, vagy tervezőként érdeklődik településünk építészeti karaktere iránt, akkor ez a könyv Önnek készült.

MI A KÉZIKÖNYV CÉLJA?

- ▶ bemutatni a település építészeti karakterét (szépségeit, értékeit, egységét)
- ▶ inspirálni az építetőköt és a tervezőket
- ▶ segíteni ajánlásokkal, jó példákkal
- ▶ védeni és erősíteni a településképet

FIGYELEM: ez a könyv nem tartalmazza a vonatkozó szabályokat és törvényi előírásokat. A tervezés során mindig figyelembe kell venni a helyi építési szabályokat, a településrendezési terveket, valamint a főépítési javaslatokat és az illetékes építésügyi hatóságok állásfoglalását. A kézikönyvben található ajánlások megfelelnek a fentieknek, céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a valódi szabadság megismertetése.

jó példa, követendő

rossz példa, kerülendő

Amennyiben segítségre, vagy további információra van szüksége, mindenképp keresse fel a Und Polgármesteri Hivatalt
www.und.hu
 Telefon:
+36 99 533 116,
 e-mail:
onkormanyzat@und.hu,
 valamint vegye igénybe a főépítési konzultáció lehetőségét! Az építésügyi eljárásokról **www.e-epites.hu/lakossagi-tajekoztatok** oldalon, vagy az illetékes járási építésügyi irodán kaphat tájékoztatást.

TARTALOM

POLGÁRMESTERIKÖSZÖNTŐ.....	3
■ UND BEMUTATÁSA.....	6
■ UND - ÖRÖKSÉGÜNK.....	9
■ TERMÉSZETI ÉRTÉKEK.....	12
■ BEVEZETÉS – AZ ELSŐ LÉPÉSEK.....	14
■ MIRE FIGYELJÜNK? Általános útmutató, alapelvek (Kövessük a domborzatot • Jó telepítés • Tájolás • A ház helye • Jó alaprajz-jó arányok- jó tömeg • Fenntarthatóság • Anyagválasztás • Színek).....	16
ARCULATILAG KÜLÖNBÖZŐ TELEPÜLÉSRESZEK	
UND TELEPÜLÉSRESZEK TÉRKÉP.....	21
■ FALUSIAS KARAKTER.....	22
■ KOCKAHÁZAK ÁTALAKÍTÁSA ÉS KORSZERŰSÍTÉSE.....	36
■ TERJENGŐS TÖMEGŰ HÁZAK ÁTALAKÍTÁSA.....	38
■ REKREÁCIÓS KARAKTER.....	44
■ BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK.....	46
▶ rétek, szántók, legelők	

■ JÓ PÉLDÁK48

- ▶ Házak
- ▶ Tornác
- ▶ Tetők
- ▶ Nyílászárók (ajtók, ablakok, árnyékolók , garázkapuk)
- ▶ Kerítések
- ▶ Kertek
- ▶ Melléképületek
- ▶ Fenntarthatóság
- ▶ Meglévő épületek hőszigetelése

- ▶ Sajátos műszaki berendezések (napkollektor, napelem, klímaberendezés, riasztók, parabolaantenna, egyéb kültéri egységek)
- ▶ Mezőgazdasági épületek
- ▶ Gazdálkodó építészet,
- ▶ Közterületek, utcák , terek
- ▶ Reklámok, kirakatok, cégérek, Kereskedelmi egységek kitelepülései

A kézikönyvben látható rajzok az alapelveket szemléltetik, melyek függetlenek a rajzon látható épület stílusától, részleteitől. Ugyanakkor tény, hogy a rajzokon látható épület sokszor a magyar népi építészeti idézi, mely évszázadok helyhez kötődő tapasztalatait összegzi, és melynek tanulságaiból ma is érdemes meríteni.

„VND”

A településről első írásos emlékek 1225-ből származnak, II. Endre királyi okleveléből, ahol „Vnd”-ként jelenik meg. Levéltári adatok szerint a település neve a Poky nembeli Ondi család birtokainak elnevezéséből származik, majd 1543-ban birtokuk az Ostffyak kezébe kerül.

Az bizonyos, hogy a település neve személynévből alakult ki, egyesek szerint a hét magyar vezér egyikétől, Ondtól eredeztethető.

UND

A HATÁR MENTÉN

Sopronhorpács és Zsira között, az országhatár közelében helyezkedik el Und község. Az ún. fésűs beépítésű településen a hosszú telkek az utcához a fésű fogzatához hasonlóan kapcsolódnak. Lakóinak száma nagyjából 330 főre tehető, területe majdnem 6,8 km². Az Alpokalja szép vidékén fekvő település sokáig nehezen megközelíthető volt, ahogy ma is távol esik a forgalmas utaktól.

MENEKÜLÉS A DŰLÁS ELŐL

A tatár és a török támadás elől menekülve, 1493-tól kezdve horvát ajkú lakosok települtek Nyugat-Magyarországra és Ausztriába. A legnagyobb arányú beköltözés 1522 és 1527 között zajlott, az Undra való betelepülés 1533-ra tehető. Ebben az évben kapott bárói rangot és birtokot Jurisics Miklós Kőszeg megvédéséért, és telepedett le Und környékén, katonáival együtt. Az idők során a horvát származású lakók asszimilálódtak a környékbeli településeken, ám Und az 1940-es népszámlálás alkalmával teljes mértékben horvát településnek vallotta magát, és azóta is ápolja, őrzi hagyományait.

A HÍRES VÁSÁROK

A XVIII. században a Poky és Ráttky családok uralták Undot, mely ekkor már népes település volt, 50 jobbágytelekkel, 17 zsellér háztartással és közel 600 lakossal. A XIX. század közepétől a II. világháború végéig gróf Zichy-Meskónak volt nagy birtoka Undon.

A község mezőgazdasági művelésre alkalmas területe kicsi. Ennek tulajdonítható, hogy lakói inkább kereskedéssel és iparral foglalkoztak. A kereskedők, akiket "furman"-oknak neveztek, szekereikkel bejárták az egész környéket. A település országos vásártartási jogot 1738-ban kapott, amit a horvát települések közül csak Undnak sikerült megőrizni 1848-ig. Az undi vásárok messze földön híresek voltak, nemcsak a környékről, hanem Ausztriából és Nyitráról is jártak ide vásárolók. Évente négyszer volt állat- és kirakodó vásár. Híresek voltak az undi sertéskereskedők, akik a jószágot sokszor Boszniából lábon hajtották el a vásárookra. Az undi kereskedők látták el a kocsmákat a II. világháborúig a gleichbergi és tarcsai savanyúvízzel. Gyümölcsöt - körtét, szilvát - vásároltak Zalában és adták el itt a környéken. Az 1700-as évek végén nagy tűzvész pusztította el a falut, ezután épült fel a dombosabb mai helyen. A tűzvész emlékére állították fel a Flórián-szobrot, s elrendelték, hogy emlékére minden este 10 órakor megszólaljanak a harangok, és az emberek imádkozzanak.

NAPJAINKIG

A világháború veszteségeit követően először az erőszakos téjesztetés, majd a rendszerváltást követően a világgazdasági válság is megviselte a települést. Sok lakó Ausztriában kezdett dolgozni, emellett piacoztak, iparos munkákat végeztek. A település mai arculata tükrözi a békés falusi élet szépségeit, az emberléptékű házak, a rendezett porták magukban hordozzák az undiak értékrendjét, örökségét. A település lakói a mai napig őrzik szokásaikat, ápolják hagyományaikat, vigyázzák kultúrájukat. A nemzeti hagyományok ápolásában az undiaknál központi helyet foglal el a népdal, a néptánc megőrzése, továbbvitele és az eredeti népviselet felkutatása. A környéken élő horvátokat gradistyei horvátoknak nevezik, akik saját nyelvjárást tudhatnak magukénak.

A helyiek méltán büszkéek arra, hogy nagyon sok népszokás él még ma is ebben a kicsi faluban. Und a Szent Márton Zarándokút egyik állomása.

Und történetéről még
többet olvashat az alábbi
linken:
[http://www.und.hu/hu/
tortenet.html](http://www.und.hu/hu/tortenet.html)

UND - ÖRÖKSÉGÜNK

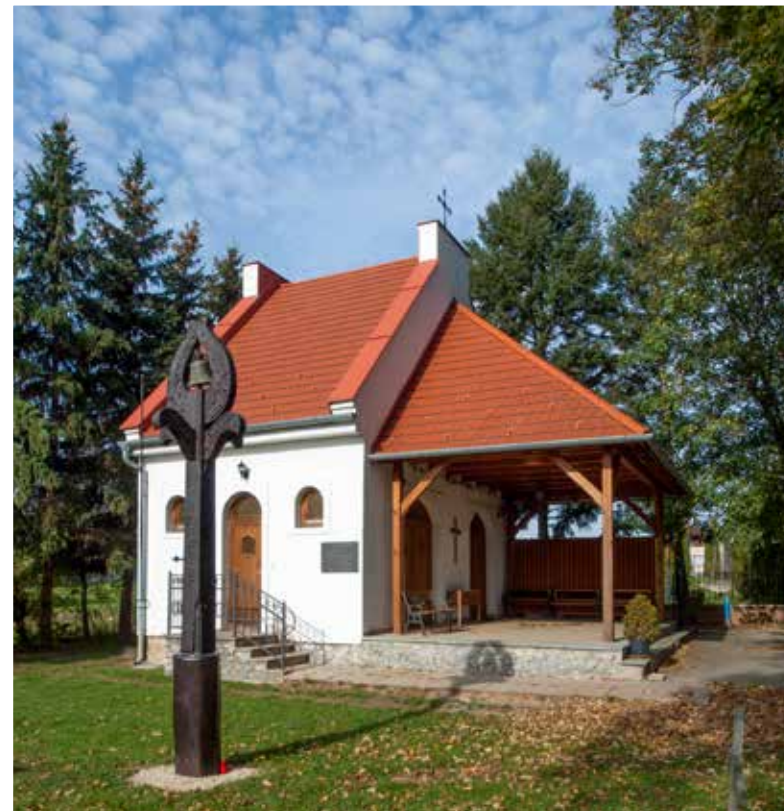
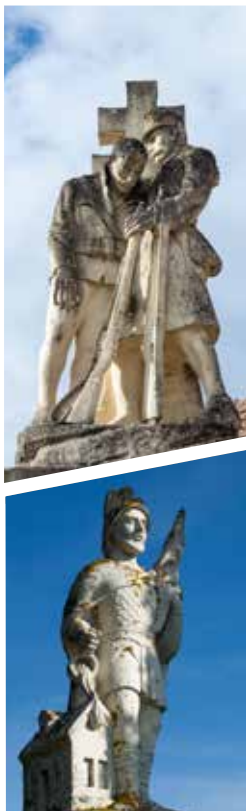
SZENT MÁRTON-TEPLOM

A Szent Márton tiszteletére szentelt, barokk stílusban épült templomot egy korábbi, XVII. században is említett kis kőtemplom és temető helyén, a Ráttky család és az undi lakosok segítségével emelték, 1750-ben. Az épületet 1865-ben szentéllyel toldták meg. Három hangjából egyet a II. világháború ideje alatt elvittek, de 1985-ben pótolták, majd 2000-ben a templom teljes felújításon is átesett. Berendezése viszonylag újkeletű. A régebbi szószék, valamint a Jó Pásztor és a négy Evangélista képe barokk stílusban készült. A feltehetően a XIX. században készült oltárképe Szent Márton püspököt ábrázolja, míg az oltár két oldalán a szent életéből láthatunk jeleneteket, melyek Závory Zoltán festőművész keze munkáját dicsérik. Az orgona a locsmáncsi evangélikus templomból került ide.

SZENT MÁRTON- KÁPOLNA

A település déli részén, a Zsira felé vezető út mellett áll a 2006-ban, Szent Márton tiszteletére emelt kápolna. A nemesen egyszerű homlokzatú, fehérre vakolt falú, magastetős kis épület egy négyszögletű talapzaton álló Szent Márton szobrot rejt, mely azt a pillanatot ábrázolja, ahogyan a püspök odaadja köpenyét egy rászorulónak.

SZOBROK, FESZÜLETEK

A templom előtt látható a műemléki védelem alatt álló Szentháromság-szobor. Az emlék neogótikus stílusban készült oszlopon áll, melyet 1868-ban emeltek, és 2000-ben felújítottak.

Szintén a templom előtt található két farönkbe vájva, üveggel védett kis fülkében Szűz Mária és Szent Antal szobra, tároló oszlopuk két nyirt tujába ékelve áll.

A település legrégebbi oszlopa, mely a XVII. században Vulka völgyéből kerülhetett Undra, a temető bejáratához vezető út mellett található.

Sopronhorpácsról érkezve Undra, a Fő utca és a Lédeczi utca kereszteződésében található a négyszögletes alapra állított, a gyermek Jézust a karján tartó Madonna szobra.

A Fő utca és a Füleszi utca kereszteződésében áll négyzetes alapzatú oszlopon a két katonát, mögöttük kettős keresztet ábrázoló szobor, melyet a világháborúkban elesett undi hősök emlékére állítottak.

A Zsirai utca és a Petőfi utca kereszteződésénél áll a megfeszített Jézust ábrázoló szobor, négyszögletű alapja előtt az imádkozó Mária alakja látható.

Und és Sopronhorpács között, az út mellett áll Szent Flórián szobra.

HARANGLÁB A TEMETŐBEN

1983-ban, a horvát ajkúak betelepülésének 450 éves évfordulójának alkalmából állították fel a temetőben a Schuller László alkotta haranglábat.

HÁZAK

A Fő utcán végighaladva még jól átérzhető az egykori mezővárosi házak sorának hangulata. Az utcára merőleges gerincű házak nyeregretetők, két ablakkal fordulnak az utca felé. Az egyszerű anyaghasználat, az emberléptékű tömegalakítás, a visszafogott díszítés, a beépítés ritmusa megőrizendő érték. A harmonikus utcakép a település több pontján is visszaköszön. A település igazi gyöngyszemei az utcával párhuzamos, az építető jó ízlését és jobb anyagi helyzetét tükröző, gazdagon díszített épületek.

TEKERŐS KUTAK

A Fő utcában a régi falusi életet idézik a tekerős kutak, melyek a lakóházak és az út közötti széles zöldövezetben állnak. A szépen gondozott, virágokkal, fákkal, kiskertekkel körülvett értékek emlékeztetnek a település gazdag múltjára, emellett a harmonikus utcaképet erősítik.

TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

A RÉPCE-SÍKON

Und a Répce-síkon helyezkedik el, mely a Répce folyó félköríves völgykanyarulatának északi részét foglalja magában. Központján a jellemzően nyílt vízvezető árokként szolgáló Pós-patak szalad keresztül. A település területén az országos ökológiai hálózat övezetei közül a pufferterület található meg, mely a természetközeli élőhelyek, életközösségek körüli védőzónát jelöli, illetve Und területe a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezettel érintett.

A GÁJTÓ

A kavicsos, barna vályoggal fedett talaj adottságai szerint elsősorban építőipari nyersanyagként használható fel. Ennek következtében keletkezhetett a község nyugati részén elhelyezkedő tó, melyet térképes adatok szerint a XIX. században hoztak létre. Egy 1783-ban készített katonai térkép szerint a tó területét akkor még erdő borította, azonban egy 1883-as térkép már az elkészült tavat ábrázolja, mely kavics és agyagbányaként szolgálhatott akkoriban. A természetes módon a talajvízből kialakult vízfelszín állatitatóként, télen jégveremként, a tó szélére telepített fűzfabokrok ágait pedig vesszőkosár, kas, seprű készítésére használták. Környezetébe ma természeti értékekben gazdag, fiatal, és idősebb telepített fák, nádas ad helyet a változatos élővilágnak.

GAZDAG ÁLLATVILÁG

A sekély vízben barna és zöld varangyok élnek, gyakran találkozhatunk vízisiklóval is, a vízfelszín a szitakötőlárvák élőhelye. A nádasban a színes rovarvilágon kívül nádiringó, cserregő, nádiposzáta, vízi csibe fészkel, nyaranta füsti fecskék, seregélyek mellett nagy számban előfordulnak itt gólyák, gémek, vadkacsák, récék, de fácánnal is találkozhat az erre járó. A változatos rovarvilág és az állandó vízfelszín számtalan madarat, emlőst, kételtút, hüllőt vonz a területre, mely még inkább kiemelt fontosságúvá teszi ennek az értékes vízi élőhelynek a megőrzését.

A Répce-síkság a Dunán-túl legszelesebb vidékei közé tartozik. A nyugati „kapuk” felől a széljárás igen erős. A kimondottan szélcsendes napok meglehetősen ritkák. Uralkodó szélirány az északnyugati. A csapadékviszonyok az Alpok közelsége miatt kedvezőek, de eloszlásuk nem egyenletes.

NÖVÉNYVILÁG

Egykor a települést erdő vette körül, ám a terület ősi növénytakarója, a tölgyerdő mára jórészt eltűnt, itt-ott fedezhetünk fel erdőfoltokat. Jellemző társulások a ligeterdők, tölgyesek, egyes helyeken mészkérülő láprétek is kifejlődtek. A határ menti sávon láthatók gyetyános-tölgyesek, illetve telepített akácok, fenyvesek, ezen felül barna erdei talajon kevés bükk, kocsányos és kocsánytalan tölgy, és szelídgesztenye található. A réteken gyakori a csengettyűvirág, a gólyahír és az őszi kikerics. Az ártereken az éger, a fűz, a nád, a sás és a gyékény elterjedt.

HURRÁ, ÉPÍTKEZÜNK!

AZ ELSŐ LÉPÉSEK

IGÉNYEK MEGFOGALMAZÁSA

Mindenekelőtt fel kell mérnünk anyagi lehetőségeinket és a család életviteléhez vagy a megbízás céljához igazodó valós igényeinket. Ennek alapján összeállíthatunk egy építési programot (szobaszám, fontosabb berendezések helyszüksége, tárolási igények, háztartás jellege, kedvelt

hangulatok stb.) kiemelve a számunkra lényeges tervezési szempontokat (akadálymentes, ökológikus, passzív, épületautomatizálással felszerelt, hagyományos, modern, többgenerációs stb.), melyeket megosztunk az építésszel. Kerüldők a túlzott méretek, melyek többletköltséget jelentenek mind az építés, mind pedig a fenntartás terén.

[Ne feledjük: egy jól megtervezett és igényesen fölépített épület később igény szerint bővíthető. Vegyük számba a majdani fenntartási költségeket is!]

TELEK KIVÁLASZTÁSA

Olyan helyet válasszunk, amely nem csupán álmainknak, de életmódunknak, és az általunk összeállított építési programnak is megfelel.

Más szempontokat kell figyelembe venni egy történelmi utcakép vagy egy új parcellázás esetén. Meghatározzák lehetőségeinket többek között a terepviszonyok, a telek beépíthető részének helyzete, azon belül a beépítés mértéke. Egyeztessünk a főépítéssel, tisztázva, hogy a területre érvényes előírások biztosítanak-e lehetőséget az általunk elképzelt épület megvalósítására! Egy-egy területre eltérő településképi előírások érvényesek, melyek eleve meghatározhatják épületünk jellegét: a tető formáját, a fedés típusát, a kerítést stb. Tájékozódjunk a terület sajátos tulajdonságairól (széljárás, benapozás, szabályozás, fejlesztési kilátások), a szomszédban várható beépítésekről és azok hatásairól, a közművesítés mértékéről.

[Már a telek kiválasztásakor kérjük építész segítségét!]

HOGYAN VÁLASSZUNK ÉPÍTÉSzt?

A tervezéssel építész bízunk meg, akit elsősorban a referenciamunkák alapján válasszunk ki! Ebben segítségünkre lehetnek a szakfolyóira-

EGY JÓ ÉPÜLETBŐL MINDENKI PROFITÁL!

Az épület nem önmagában áll: része egy adott utcaképnek, a városképnek, sőt, a táj egészének. Ezért kiemelten fontos egy adott közösség számára, hogy az Ön által megálmodott épület hogyan fog kinézni és hogyan illeszkedik környezetébe, hiszen **az épület „haszna” a gazdáé, azaz az építtetőé, a látvány azonban mindenkié!**

[Ne feledjük: egy, a környezetébe illeszkedő, kellő alázattal és érzékenységgel szerkesztett, jó épületből a tulajdonos és az egész közösség profitál!]

tok, az építészek saját honlapjai, vagy a település büszkeségeit felsorakoztató vagy az arculati kézikönyv jó példái. Bátran csengessünk be egy-egy tetszetős házba, bármerre is járunk. A büszke tulajdonosok, ha elégedettek voltak az építéssel, általában szívesen megadják elérhetőségét, amely alapján célszerű megtekinteni néhány további munkáját is. Az engedélyezéshez vagy a bejelentéshez szükséges tervdokumentáció mellett a kiviteli terv garantálja számunkra, hogy átgondolt részletekkel, az előirányzott költségkereten belül maradva, építészeti magasszínvonalú, értékálló épület szülessen.

[Nem érdemes spórolni a tervezési díjon, amely elenyésző az épület négyzetméterarához képest. Egy kvalitásos építész terve komoly költséget, és nem kevés bosszúságot takarít meg számunkra.]

AZ ÉN HÁZAM, AZ ÉN VÁRAM

Egykor minden ház hasonlós volt a többihez: a környéken beszerezhető építőanyagokból, az általános életkörülményekhez igazodva épült, a méreteket, nyílásrendeket a meglévő formák után alakították. Mint rész az egészben, a ház rokonságot vállalt a többi házzal. Nem külön emlékmű akart lenni, hanem együtt kívánt élni velük. Ugyanakkor két egyforma ház nem volt egy településen sem! Építtetője azt a maga lelkéhez, szükségleteihez alakította. A különbség főként a homlokzati díszítésben, részletmegoldásokban volt tetten érhető.

Manapság házunknak vajon mennyiben kell tükröznie egyéniségünket? Befolyásolnak-e a divatok? Házunk a magunk és családunk számára épül, általában életünk egyik legnagyobb vállalkozásaként. A jó épület nem csupán ízlés kérdése. Vannak meghatározható technikák, eljárások, amelyek alkalmazásával jól használható, a helyi építészeti karakterhez igazodó, arányosabb és esztétikusabb épület építhető. Ez a kiadvány ezeket a módszereket és szempontokat veszi számba, melyek alkalmazása egységes hangulatú beépítést eredményez - ez adja egy település varázsát, jellegzetes karakterét, amiért azt választottuk jövőendő lakóhelyünké. Szó nincs azonban uniformizálódásról: bizonyos alapszituációk, arányok betartása mellett is végtelen számú, csak ránk jellemző variáció dolgozható ki.

MIRE FIGYELJÜNK?

Az alábbi alapelvek családi ház és középület léptékére egyaránt vonatkoznak.

KIINDULÓPONT: JÓ TELEPÍTÉS

Az épület telken való elhelyezésénél a helyi előírásokon, a terep és a talaj adottságain túl vegyük figyelembe

- ▶ a benapozást, a szélirányt és a kilátást,
- ▶ a gyalogosan és gépkocsival történő optimális megközelítést,
- ▶ a kert kialakítását és a jó kertkapcsolatot,
- ▶ a telken meglévő növényzetet,
- ▶ a szomszéd beépítés hatásait (kilátás, árnyékolás, áthallások),
- ▶ a bővíthetőség lehetőségeit.

[Ne csak a házban, hanem kertben is gondolkozzunk! A kert tervezéséhez kérje kert-és tájépítésmérnök segítségét!]

Az épület bejárata legyen jól látható, és építészeti hangsúlyos helyen. Veszélyes, ha a gépkocsival áthajtunk a gyerekek által is használt pihenőkerten, gondoljuk át a gépkocsitárolás helyét.

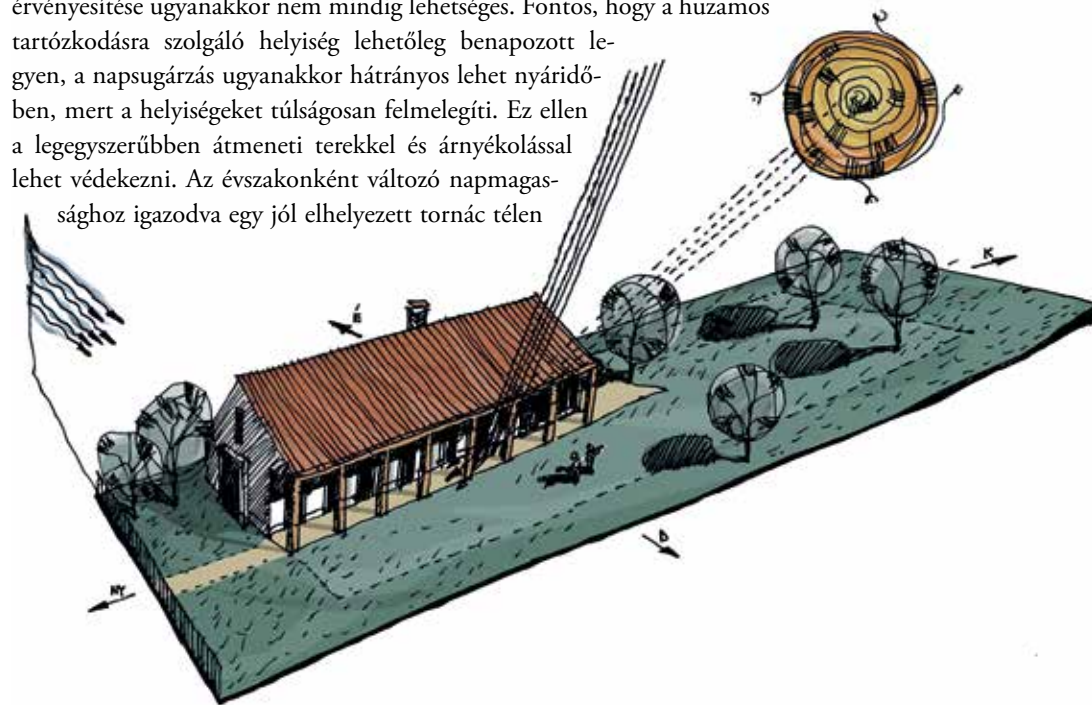
Egy kopár, elhanyagolt telek és a rossz kertkapcsolat hosszú távon élehetlenné teszi a legszebb házat is.

A telek ékessége lehet egy-egy korosabb fa, melynek eszmei értéke is felbecsülhetetlen!

[A jó telepítés az alap, amire jó házat lehet építeni. Ne feledjük: a jó telepítés nem pénzkérdés!]

TÁJOLÁS, SZÉLJÁRÁS

A megfelelő tájolásra az energiatakarékosságon túl a mentális komfortérzet miatt is figyelniünk kell. Általános szakmai konvenció, hogy a hálószobák keleti (ÉK, DK), a konyha és a kamra északi (ÉNy, ÉK), a nappali déli (DK, DNy) tájolása a kedvező, ezek maradéktalan érvényesítése ugyanakkor nem mindig lehetséges. Fontos, hogy a huzamos tartózkodásra szolgáló helyiség lehetőleg benapozott legyen, a napsugárzás ugyanakkor hátrányos lehet nyáridőben, mert a helyiségeket túlságosan felmelegíti. Ez ellen a legegyszerűbben átmeneti terekkel és árnyékolással lehet védekezni. Az évszakonként változó napmagassághoz igazodva egy jól elhelyezett tornác télen

és tavasszal, amikor nagy szükség van az energiafelvételre, nem akadályozza a benapozást, a nyári időszakban azonban védelmet nyújt a túlzott felmelegedés ellen.

Természetes, szép és olcsó árnyékoló „szerkezet” egy megfelelően elhelyezett lombhullató fa koronája, amely szintén az előbbi elven működik. A benapozás vizsgálatakor vegyük figyelembe a környezetben lévő árnyékot vető objektumokat, épületszárnyakat is. A hazánkban uralkodó északnyugati széliránynak kitett homlokzatokra kevesebb nyílás kerüljön, a teraszt lehetőleg a széltől védett helyzetbe helyezzük.

A keskeny alaprajzra az emberi arányokhoz jobban igazodó oromfal illeszthető, mely környezetében nem tűnik túlsúlyosnak. A helyiségek naposabbak, a tornácról fényes közlekedő nyitható.

A széles, terjengős alaprajz széles „arcú”, magas, „túlsúlyosnak” tűnő házat eredményez. Aránytalanul nagy tető illeszthető rá, a sötét középfolyosó nem szerencsés.

JÓ ALAPRAJZ - JÓ ARÁNYOK – JÓ TÖMEG

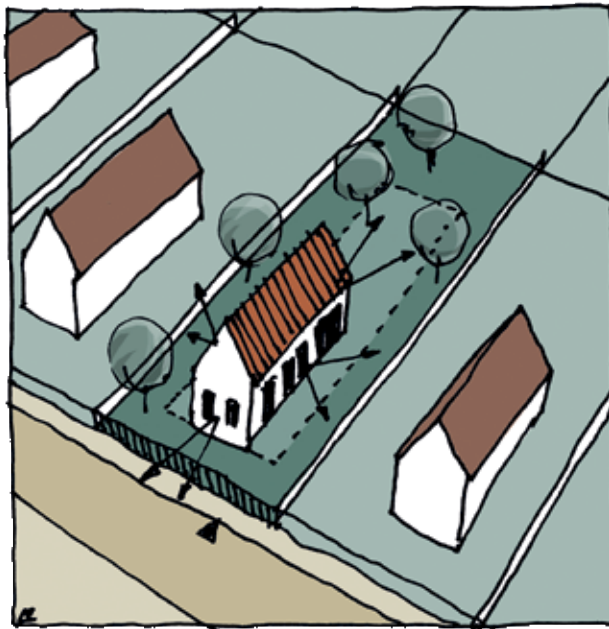
Egy jó alaprajzzal jelentős költségeket takaríthatunk meg! A rossz alaprajz harmóniát nélkülöző homlokzati arányokat és rossz tömegarányt (terjengős vagy túlbonyolított, túlzó tömeget, aránytalan léptékű, „túlsúlyos”, dobozszerű házat) eredményez! Ne feledjük: otthonunk alaprajza visszahat családi életünk minőségére, ezért fokozott gondossággal alakítsuk ki a családi élet színteréül szolgáló központi teret, annak kapcsolatait.

A JÓ ALAPRAJZ ISMÉRVEI:

- ▶ logikus és indokolt térkapcsolatok és méretek, igazodva a funkcióhoz (a család életviteléhez),
- ▶ tájékozódást segítő, átlátható térszervezés,
- ▶ minimalizált közlekedők,
- ▶ közvetlen kertkapcsolat,
- ▶ átszellőztethető, világos helyiségek,
- ▶ elegancia, optimális méretű szervízterek (a szűkös előterek és a terjengős lakóterek összeházasítása diszharmóniát szül),
- ▶ kert esetén épületen belüli tárolók (utólag elhelyezett melléképületek helyett),
- ▶ rugalmas bútorozhatóság.

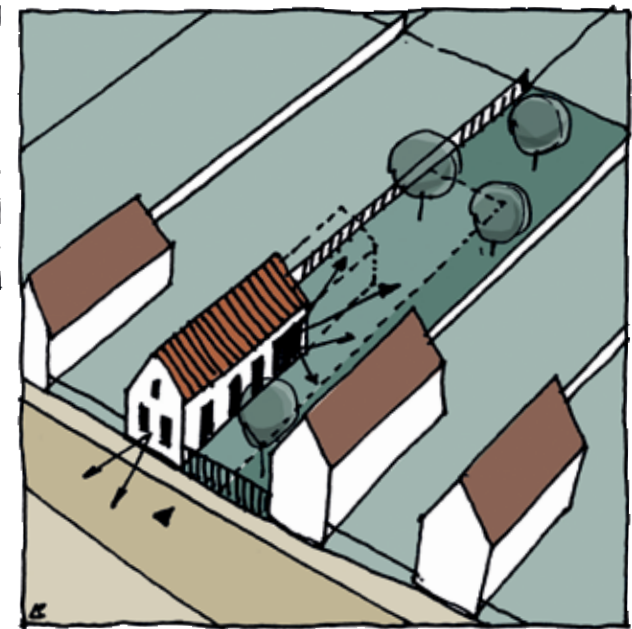
A HÁZ HELYE

Minden telekre egy meghatározott beépítési szabály vonatkozik, ez lehet oldalhatáros, szabadonálló, ikres, vagy zárt sorú. Ez határozza meg, hogy a telken belül hova helyezhető el az épület.

SZABADONÁLLÓ

A szabadonálló beépítés esetén az épületnek minden irányban lehet teljes értékű nyílászárója, ugyanakkor számos szempontot (benapozás, szélvédettség, tájolás, megközelítés, kertkapcsolat, terepre illesztés stb.) figyelembe kell venni a jó elhelyezéshez. Ezek rangsorolása és az egyensúly megteremtése az építész feladata és felelőssége.

OLDALHATÁROS

A hazánkban igen elterjedt oldalhatáron álló beépítés nem a szegénység, hanem a józanság jele: az épület helye és az oldalhatáron álló homlokzati nyílászárók elhelyezése korlátozott, ugyanakkor vitathatatlan előny a kíváncsi tekintetek és az áthallások elől védettebb intim udvar, a keskenyebb telek maximális kihasználása, és a kedvező tájolás. Egy jó arányú oldalhatáros épület egyszerű tetőformájával gazdaságos kialakítást tesz lehetővé, jól tagolható, és rugalmasan bővíthető.

FENNTARTHATÓSÁG, ENERGIATUDATOSSÁG

Az energiatudatosság szemlélete az egész tervezésen végig kell hogy vonuljon! Gazdaságosan megépíthető és fenntartható konstrukciót érdemes létrehozni, mely a környezettel harmonikus viszonyra törekszik, teljes életciklusa során.

- ▶ Mindenekelőtt javasolt az igények mértéktartó meghatározása az építési program összeállítása során. Csak akkorát építsünk, amekkorára szükségünk van, hiszen egy jó tervezésű ház bővíthető, átalakítható, azaz rugalmasan képes alkalmazkodni a jövőbeli igényekhez.

ÉRTÉK- ÁLLÓSÁG

Az építéssel manapság együtt járó anyagi és formai pazarlással szemben a valódi szükségletek felismerésén alapuló, korszerű, a táj karakterét tisztelő, jellegzetességeit tükröző ház a múltó divathullámokat is túlélő ÉRTÉK mind az építettő, mind pedig a közösség számára. Ismerjük meg környezetünket, az adott település építési hagyományait, melyek évszázadok tapasztalatának eredményei. Meríteni ebből a tudásból olyan könnyebbés, mellyel érdemes élnünk!

Egy értékálló ház titka a jó telepítésben, a méretek és az arányok harmóniájában, az észszerű alaprajzi szerkesztésben, valamint az átgondolt anyagválasztásban rejlik.

- ▶ Átgondolt alaprajzi rendszerrel (megfelelő tájolás, jó térszervezés, átmeneti terek, napcsapdák, tornác, árnyékolás) költséges gépészeti rendszerek nélkül is sokat tehetünk környezetünkért, szemben egy túlzó igényszinthez párosuló mértéktelen fogyasztással.
- ▶ Az épületszerkezetek optimális megválasztásában (réteges falszerkezetek, hőszigetelés) segítséget nyújt az építész. Az építési anyagok átgondolt használata csökkenti a káros emissziót és gondot fordít az újrahasznosíthatóság kérdéseire is.
- ▶ A fenti alapvetéseket támogatják speciális épületgépészeti rendszerek (szürkevíz-felhasználás, szolár-rendszerek, alternatív energiaforrások stb.) is, melyek optimalizálása gépész tervező feladata.
- ▶ Az energiatakarékosságot a mindennapi okos használattal (a nulla energiaigényű, hőszigetelt épületek esetén nyáron a nyílászárók árnyékolásával, nappali zárva- és éjszakai nyitvatartásával; télen a gyors, minél nagyobb felületen történő többszöri szellőztetéssel stb.) is támogassuk, hisz enélkül mit sem érnek az előbbieken felsoroltak!

A sajátos közműpótló műtárgyokról (napelem, kültéri egységek stb.) a 69. oldalon található útmutatás.

ANYAG VÁLASZTÁS

Részesítsük előnyben a helyi, természetes, szépen öregedő anyagokat, melyeket bátran használjunk fel innovatív módon. Az egyszerűség nemessé tesz: kerüljük a túl sokféle anyag használatát, melyek gyengítik egymás hatását. Mérlegeljük a tartós, felújítható, idővel patinásodó anyagok használatát az idővel értéküket és szépségüket veszítő, nem javítható, műantikolt, múló divatokat képviselőkkel szemben! Ne feledjük: egy tagolt vakolatfelület nem kevésbé elegáns, mint egy jóval drágább kő- vagy téglafelület. Ez utóbbiak csempe- vagy tapétaszerűen ragasztott utánzata azonban kerülendő.

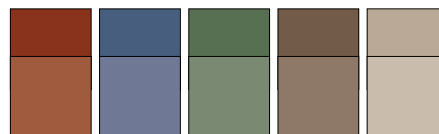
[Az építőanyagok bősége zavarba ejtő. Ne feledjük: az egyszerűség nem igénytelenség! A viszonylag kevésfajta, jól megválasztott anyag nemességet és méltóságot kölcsönöz épületeinknek.]

SZÍNEK

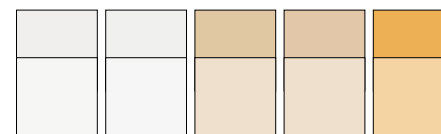
A szín kiválasztásánál vegyük figyelembe a környezethez és az épület többi eleméhez való harmonikus illeszkedést. Általánosságban elmondható, hogy az élénk, rikító színeket érdemes kerülni, helyette a lágyabb pasztellárnyalatok, földszínek előnyösebbek. Míg egy zsalugáter, vagy egy fa nyílászáró gondosan kiválasztott vidám színe öltözteti a visszafogottan színezett házat, addig egy kedvenc ruhadarabunk színében pompázó homlokzat vagy tetőfedés harsánynak, környezetében disszonánsnak hat. Eltérő szempontokat kell figyelembe venni például egy műemlék épület, egy jellegzetes városi szövet, vagy egy kertvárosi beépítés esetén. A színválasztás az építészeti terv része, a színekre vonatkozó ajánlásokról az egyes területekre vonatkozó fejezetekben tájékozódhatunk.

Nyílászárókra javasolt lágy színek

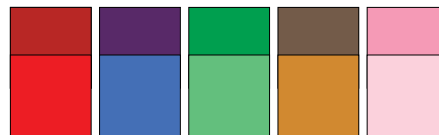
Homlokzatra javasolt földszínek

Ez a válogatás az árnyalatok jellegét hivatott illusztrálni, a sor tetszőlegesen bővíthető

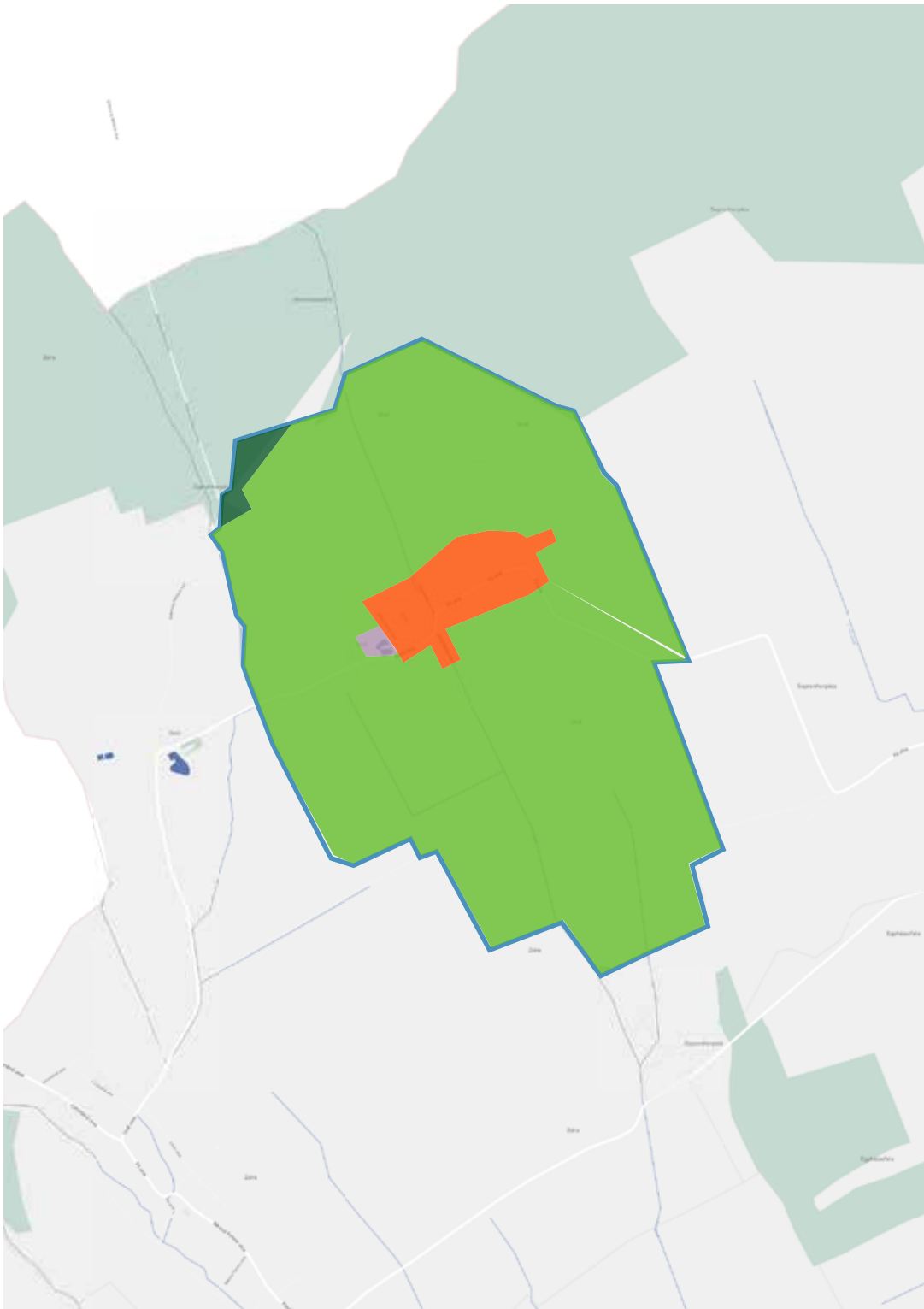

Nyílászárókra nem javasolt rikító színek

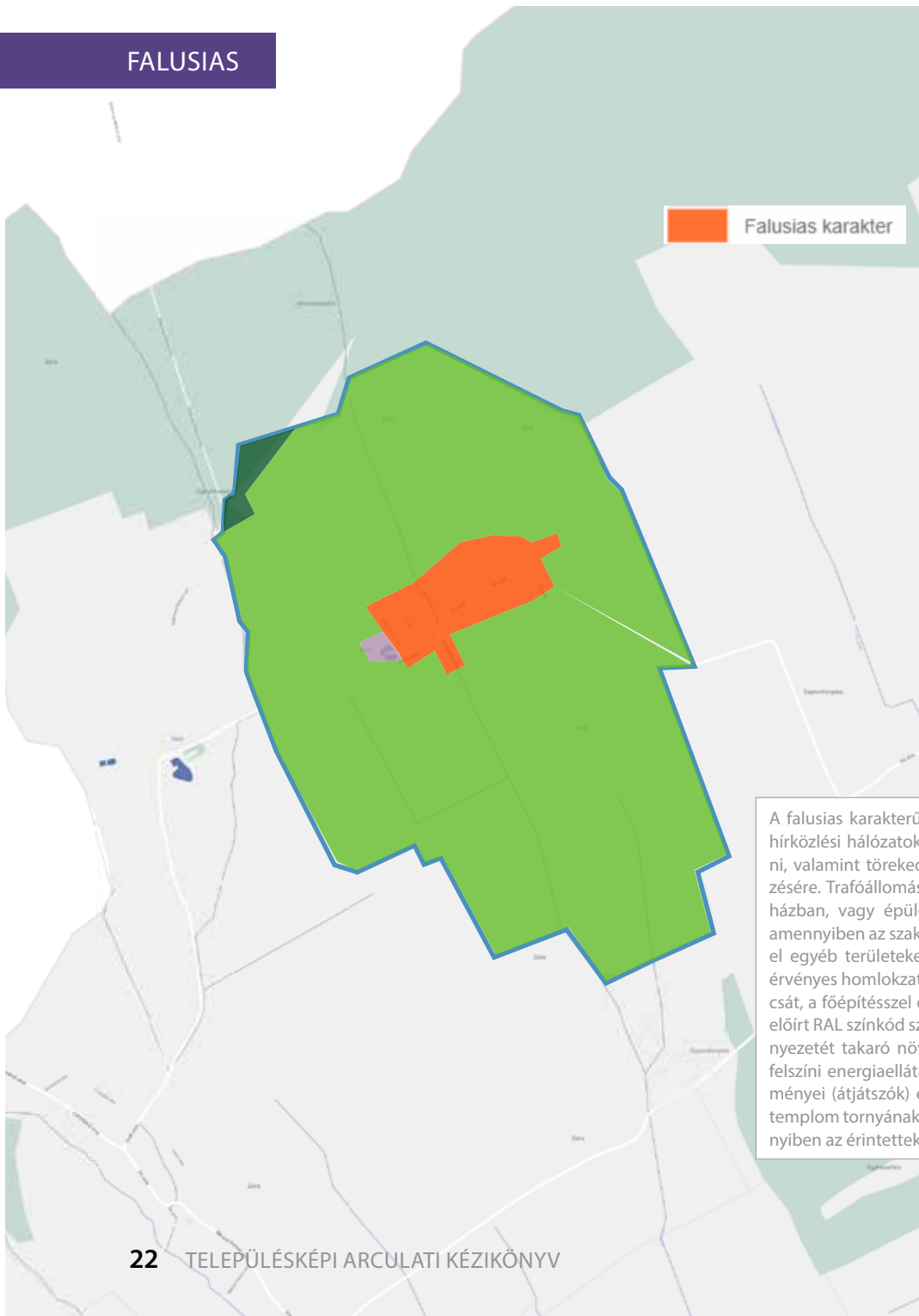
Homlokzatra nem javasolt rikító színek

UND TELEPÜLÉSKÉPILEG MEGHATÁROZÓ, ELTÉRŐ KARAKERŰ TELEPÜLÉSRESZEI

- Rekreáció karakter
- Falusias karakter
- Erdő karakter
- Szántó-rét-legelő karakter

FALUSIAS KARAKTER

Und településképe ezen a területen igen változatos. Fellelhetőek még az eredeti, 100-150 évvel ezelőtt épült házak, amelyek igazi kincsei a településnek. Oromfaluk két kis osztott – gyakran zsalugáterrel árnyékolt - ablakkal, tornácbefáratással, cserepezett osztópárkánnyal tekint az utca felé. A homlokzatok hagyományosan fehérre meszeltek, egyszerű díszítések, az osztópárkány és a padláskiszellőzők harmonikus egészet képeznek.

A másik meghatározó típus az utcafronttal párhuzamosan álló, nyeregtetős épület [LÁSD 25. OLDAL], melyhez L alakban további szárny kapcsolódik. Színezett homlokzatuk gazdagon díszített. Ezeken a házakon külön figyelmet fordítottak olyan részletekre mint a fa kapu kialakítása, a padlásszellőző, vagy az ereszcatorna tetőeresz és az ejtóeresz csatlakozásánál lévő díszes ereszdob. Jellegetes, kisvárosias hatású elem a homlokzat és a tető meghosszabbításaként megjelenő fedeles nagykapu, melyet vakolt téglapillérre építettek, nyeregtetővel, cserépfedéssel. Általában faragott, íves fa kétszárnyú, vakolatkeretes kaput foglal magában, mely közvetlenül az udvarra vezet, a homlokzat felülete gazdagon díszített.

Az ország más településeivel hasonlóan, nagy számban találunk Undon négyzetes alaprajzú, földszintes, sátozott családiházakat (ún. kockaházakat) is, melyek típus szerint épültek ötvenes évektől egészen a nyolcvanas évekig. Ezek továbbélése az ún. terjengős tömegű, kétszintes házakban figyelhető meg, melyek egészen a kilencvenes évekig meghatározóak voltak.

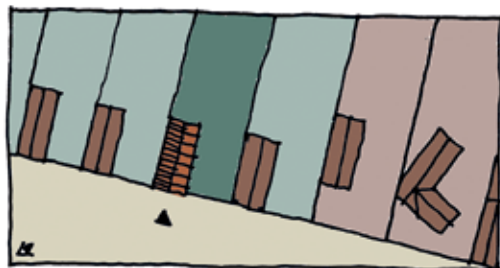

Az épületekhez nagy, hosszú kertek tartoznak, amelyek jellemzően két részből állnak: a főépület körüli kertből és az azt követő, hátsó, gazdasági kertből. Az épületek a kert felé gazdasági épületek sorával bővülnek, amelyek küllemükben is egészen más megjelenésűek, többnyire fa szerkezetűek. Némelyik utcának ezek a gazdasági épületek igen meghatározó elemei. Egyértelmű cél a hagyományos utcakép megőrzése és az eredeti építészeti elemek megtartásának támogatása. Igény és építési kedv mutatkozik a meglévő, jellegzetes háztípust képviselő épületek felújítására, energetikai korszerűsítésére és bővítésére, melyekre külön ajánlást tesz a kézikönyv az egységes településkép megőrzése érdekében.

Az Új és a Petőfi utcák végén ismét mutatkozik építkezési kedv új épületekre, de ezek száma jelenleg még kevés ahhoz, hogy a terület meghatározó karakterét adják és egy másfajta területi besorolást kapjon. Ettől függetlenül az ajánlások kitérnek az új építéseknel szem előtt tartandó megoldásokra is.

TELEPÍTÉS

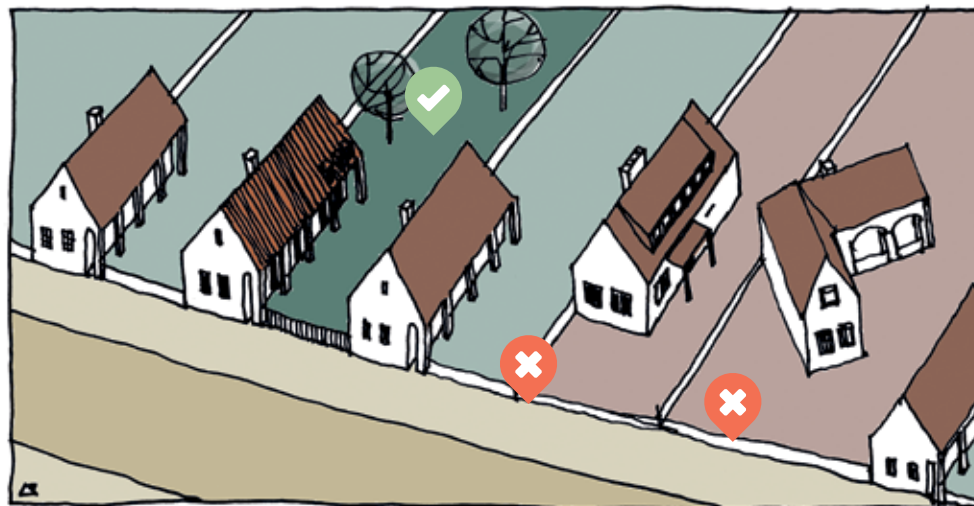
A terület beépítésének rendje a falukép egyik meghatározó tényezője. A keskenyebb telkes területeken az épületek a telek oldalhatárán állnak. A szélesebb telkekre szabdalt tömbökben az utcával párhuzamos elhelyezésű épületek épültek. Az épületek többsége az utcafronton áll, kisebb részük előkerttel csatlakozik az utcához. Mindkét esetben igazodjunk az utcában kialakult, harmonikus rendhez!

A ház követi a kialakult beépítési vonalat

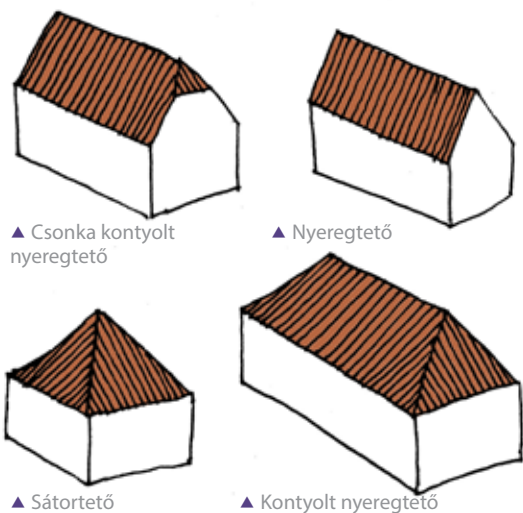
A ház nem áll be a meglévő épületek sorába

MAGASSÁG

A területen jellemzően földszintes épületek állnak, ezért új építésnél is igazodjunk a meglévő környezethez. Amennyiben a telekméret megengedi, a használat pedig igényli a tetőtér beépítését, csak az utcafronttól hátrébb javasolt a térdfal megemelése és a tetőablakok elhelyezése. Az utcafronton őrizzük meg, vagy állítsuk vissza a térségre jellemző házak jellegzetes homlokzatát. [LÁSD 27. OLDAL]

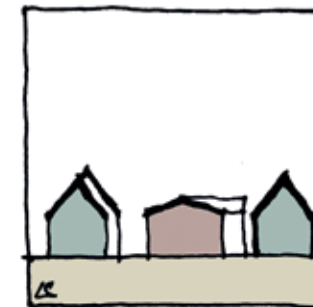
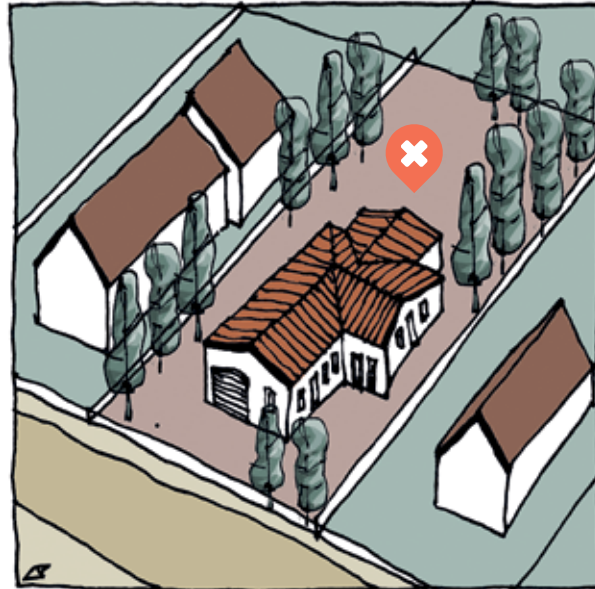
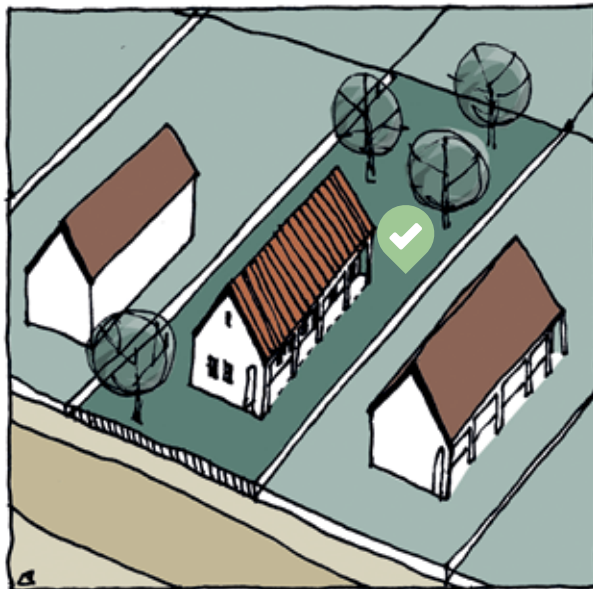
TETŐFORMA, TETŐHAJLÁSSZÖG

A területen a kis fesztávra épített, így kisebb tömegű, nyeregtetős épületeknek van hagyománya, a homlokzat részeként megjelenő jellegzetes tornácajtóval, tornáccal, vagy ritkábban alátámasztás nélküli széles kiülésű eresszel. Új építés esetén a területre jellemző, hasonló tömegű és egyszerű tetőformájú épületben gondolkodjunk. A túl meredek („alpesi”) illetve túl alacsony („mediterrán”) hajlásszög, vagy a tördelt, bonyolult tetőforma idegenül hat és megbontja a falusias terület egységes utcaképét, ezért kerülendő.

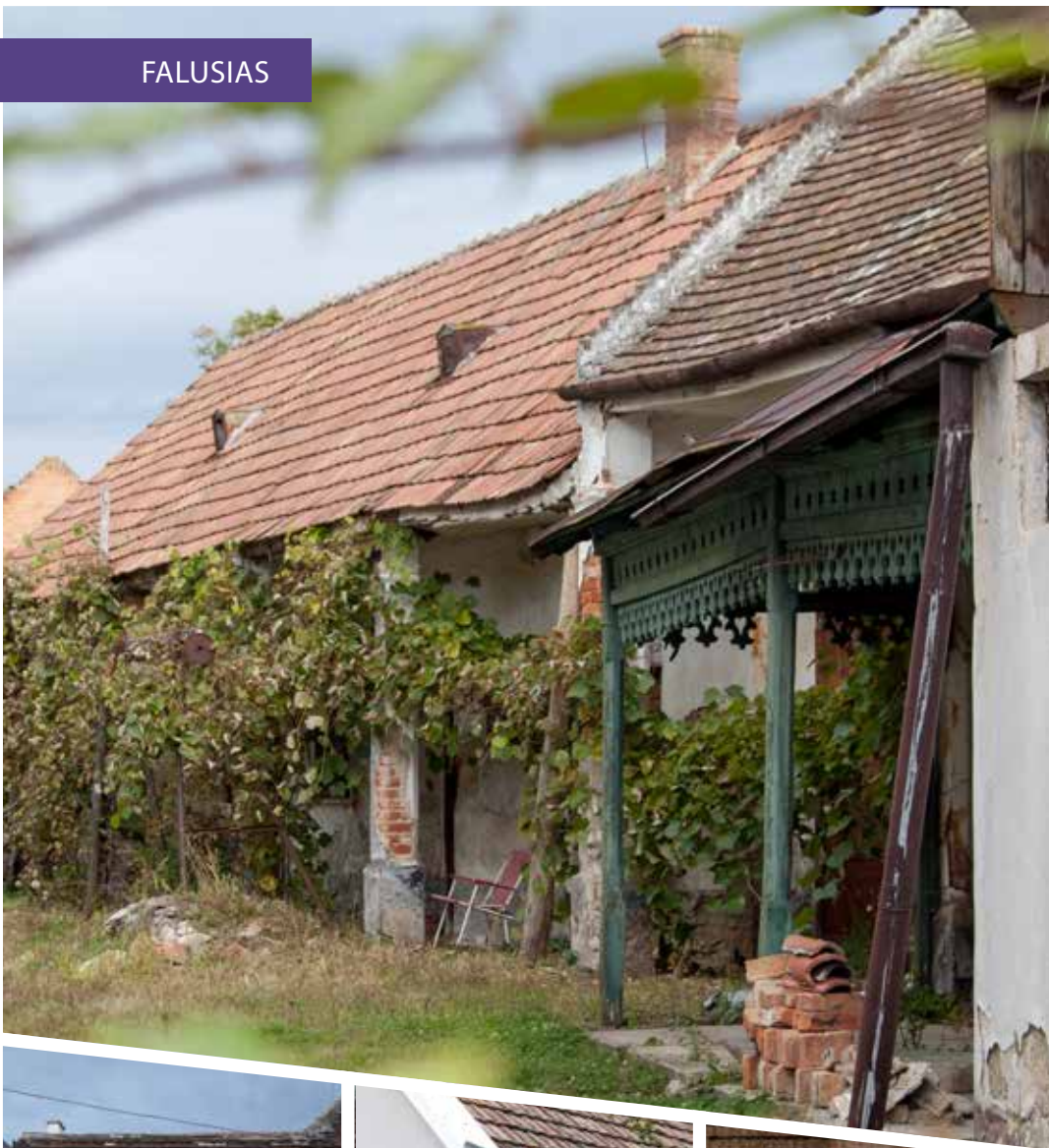
◀ Az ördög a részletekben lakozik! Az oromfal és a tető találkozásánál a cserepezés lezárása nem mellékes, hagyományosan habarcsba rakták a kettőzött cserépsort. A jelenlegi technológiai fejlődés természetesen hozott más megoldást (bádogelem, szegély/szegőcserép) de a legrégebbi hagyományos megoldás a habarcs használata, mely az utcakép szempontjából értékes épületeknél ma is követendő, technológiailag is megfelelő megoldás. A habarcsos megoldás helyettesítésére nem javasolt a szegély/szegőcserép, e helyett inkább a bádogszegély, esetleg a kis (max. 10 cm) kiülésű oromdeszkás megoldás fogadható el. Az oromfal másik jellegzetes szép lezárása a téglasoros, ún. macskalápcsós megoldás. [lásd 29. oldal]

✓ Illeszkedő tetőforma, hajlásszög 35-50 fok között

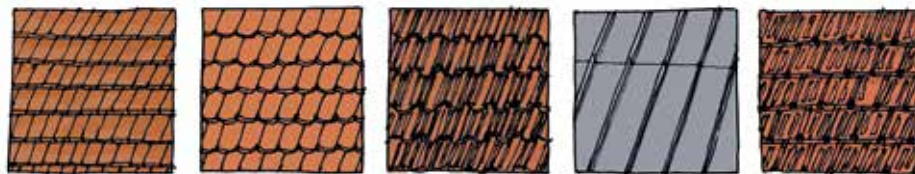

✗ Idegenül ható, alacsony hajlásszögű tető

ANYAG- ÉS SZÍNHASZNÁLAT HÉJAZATOK

javasolt a matt égetett természetes alapszínű agyagcserép (natúrtól a mélyvörösig), melynek használata hozzájárul az egységes településképhez. Kerülendő a mű antikolt vagy egyéb mintázatú, nem természetes színű és anyagú cserepek, vagy egyéb anyagú fedések (lemezek, zindelyek) alkalmazása. A cserép anyaga és színe mellett fontos a megjelenése is. A klasszikus hódfarkú vagy egyenesvágású cserepek ajánlottak, melyek számos rajzolatban helyezhetők el a tetőn. Nem ajánlott a túlhatározott karakterű, szinte önálló életet élő nagyhullámú, nagyméretű cserepek alkalmazása. A főtömeget kiegészítő, alacsonyabb hajlásszögű tetőfelületeken elfogadható a matt, grafitzürke korcolt lemez vagy a horganylemez.

Javasolt a matt égetett természetes alapszínű agyagcserép (natúrtól a mélyvörösig). A cserép anyaga és színe mellett fontos a megjelenése is. A falusias területen a klasszikus hódfarkú vagy egyenesvágású cserepek ajánlottak, melyek számos rajzolatban helyezhetők el a tetőn. Nem ajánlott a túl határozott karakterű, szinte önálló életet élő nagy hullámú, nagy méretű cserepek alkalmazása. Az alacsonyabb hajlásszögű melléktömegnél (előtető stb.) elfogadható a matt, grafitzürke korcolt lemez.

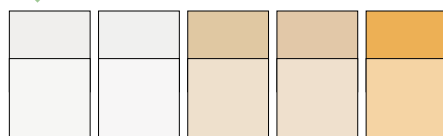
Kerülendő a nem természetes színű és anyagú cserepek, vagy egyéb anyagú fedések (műpalák, lemezek, zindelyek stb.) alkalmazása.

✓ Nyílászárókra javasolt lágy színek

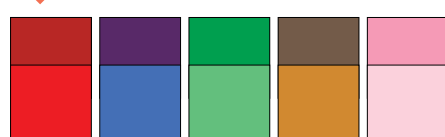
✓ Homlokzatra javasolt pasztell földszínek

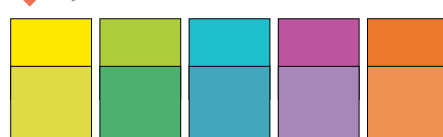
Ez a válogatás az árnyalatok jellegét hivatott illusztrálni, a sor tetszőlegesen bővíthető

✗ Nyílászárókra nem javasolt rikító színek

✗ Homlokzatra nem javasolt rikító színek

HOMLOKZAT

Vakolt homlokzatot alakítsunk ki, sima felülettel. Jellemző még ezen a vidéken ún. höbör-csös vakolat (homokszín, meleg szürke), esetenként világosabb (törtfehér) tagozatokkal és ablakkereteléssel.

A kisvárosiasabb megjelenésű, az utcával párhuzamosan álló épületek homlokzata visszafogottan díszített. Javasolt e díszítéseket és a homlokzat többi részét azonos színűre festeni.

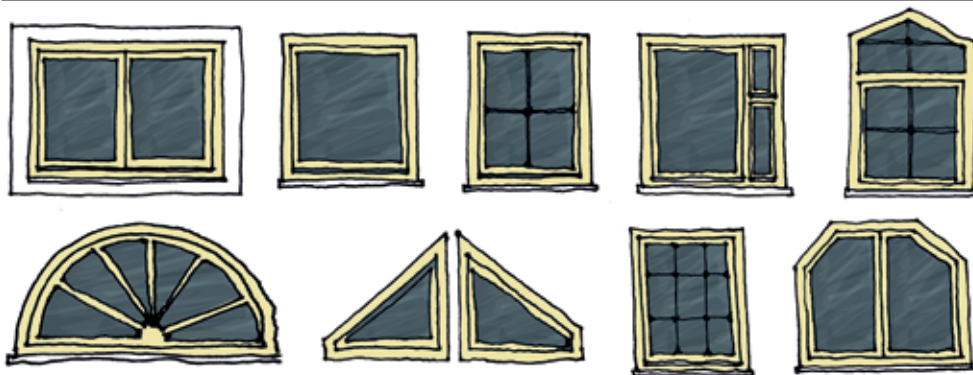
A terület színvilága változatos, mégis harmonikus egységet képez, ezért nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat a homlokzatok és kiegészítőik tekintetében sem. Az oromfa-las épületeknél gondolkodjunk elsősorban fehérben, törtfehérben, homokszínből vagy me-leg szürkében. Elfogadhatók még a természetes, földszínek világosabb, pasztell árnyalatai, különösen a kisvárosiasabb, az utcával párhuzamosan álló épületek esetében. Faburkolat nem jellemző, azt csak kis mértékben, vagy a megemelt tetőtéri részekben alkalmazzunk.

NYÍLÁSZÁRÓK

Figyeljük meg a területen a régi, a térségre jellemző háztípus egy-egy jellegzetes homlokzatának arányait: két szimmetrikusan elhelyezett osztott ablak néz az utcára. A homlokzat a ház arca, ezért mind az új építésnél, mind pedig a felújításnál kövessük e jellegzetességet!

A falusias területhez illeszkedő formák és osztások

A falusias területhez nem illeszkedő formák és osztások

AZ ÖRDÖG A RÉSZLETEKBEN LAKOZIK:

- ▶ A nyílások és a tömör falfelületek jellegzetes aránya, különösen az oromfalon, karakteres arcot ad a háznak. Amennyiben nagyobbra, szélesebbre vesszük ezeket a nyílásokat - legyen az egy felújítás, vagy egy új építés -, a ház arca idegenül fog hatni környezetében.
- ▶ Az ablaknyílás aránya meghatározó: a nyílások nyújtott arányúak, azaz magasabbak, mint szélesebbek.
- ▶ Azonos ablakméret más-más ablakosztással egészen eltérő megjelenést, hangulatot ad a háznak, maradjunk az eredeti, hierarchiát mutató osztásnál. Az ablakok általában hatszemesek, vagy ún. T-osztásúak. Osztás nélküli üvegtábla idegenül hat ebben a környezetben.
- ▶ Lehetőleg válasszunk fa (fa mintázatú egyéb) anyagú nyílászárókat.
- ▶ Minden esetben javasolt a természetes, szépen öregedő anyagok használata, hiszen míg a természetes anyagok felújíthatók, átfesthetők, addig a műanyag idővel nem javítható.
- ▶ Javasolt a rikító helyett a természetes, földszínek használata.
- ▶ Az utólag felszerelt fehér redőnytokok beszerelése helyett gondoljuk át a rejtett, fa vagy famintázatú árnyékoló szerkezetek elhelyezésének lehetőségét. A hagyományos szerkezetek, az árnyékoláson és a vagyonvédelmen túl öltöztetik a homlokzatot! A lamellás kialakítású zsalugáternek szép példáit találjuk a településen, de jó megoldás lehet a tömör kialakítású külső spaletta elhelyezése is.

▶ Pédaértékűen felújított homlokzat. Figyeljük meg a szélső cserépsor habarcsolt lezárását!

OSZTÓPÁRKÁNY

A vidékre jellemző hagyomány, hogy a cseréppel fedett tető és a homlokzat találkozásánál a párkány teszi harmonikussá – pontos helye tehát adott a homlokzaton. Az osztópárkány csak finoman tagozott, anyaga és színe a homlokzattal azonos, tetején cserép vízvető van. Lefedése nem helyettesíthető bádoggal, a párkány maga pedig hungarocell csíkkal!

PADLÁSSZELLŐZŐK

A padlás magasságában általában változatos formájú, két kis padlásszellőző van az oromfalon. Néhány esetben díszesebb párkányon ül, körülötte vakolatkeret fut.

Oromfal padlásszellőzővel és ▶ macskalépcsős lezárással

KÉMÉNYEK

A falukép jellegzetes elemei a kémények, amelyek feje a régi házakon számos változatot mutat, anyaguk fehérre meszelt, vakolt, vagy vakolatlan téglá.

A kémény fontos szerepet tölt be a ház használatában, külleme sem mellékes.

Új kémény kialakításánál kerüljük a szerelt kémények külső homlokzati falon történő elhelyezését. Ha nincs más lehetőség, akkor azt az épületnek közterületről nem látható részén helyezük el. A legesztétikusabb megoldás minden esetben a szerelt kémények körbefalazása, akár külső kéménnyről van szó, akár a tetőn átbúvó kéménnyről.

Vegyünk példát elődeinkről, mi is figyeljünk oda a kéményeink esztétikus kivitelére. Ne feledjük a kémény ugyanúgy a ház ékessége, mint egy szép ablak avagy homlokzati dísz.

MELLÉKÉPÜLETEK

Und településképeinek nemcsak a lakóházak a meghatározó elemei, hanem a melléképületek is, amelyeket szinte majdnem mindegyik portán megtalálunk. Az épület folytatásában a fa vagy téglá szerkezetű melléképületek a jellemzők. A település egyik sajátossága a telek teljes szélességét átfogó, téglá vagy fa szerkezetű, vakolt, deszka burkolatú pajták, melyek páratlan értéket képviselnek.

Új melléképület kialakításánál kövessük elődeink hagyományait, törekedjünk az egyszerű és természetes anyaghasználatra, melléképületeinket létesítsük vagy favázás, vagy épített vázas szerkezettel. Használjuk bátran felületképzésnek a hagyományos vakolatot, vagy deszka burkolatot, az épület fedésének pedig természetes agyagcserepet. Ha nem gazdálkodunk, gondoljuk át a pajta lehetséges új funkcióját, az építészeti megjelenés megtartásával. Erre számos jó hazai és határon túli példát találhatunk! [📍 LÁSD 64. OLDAL]

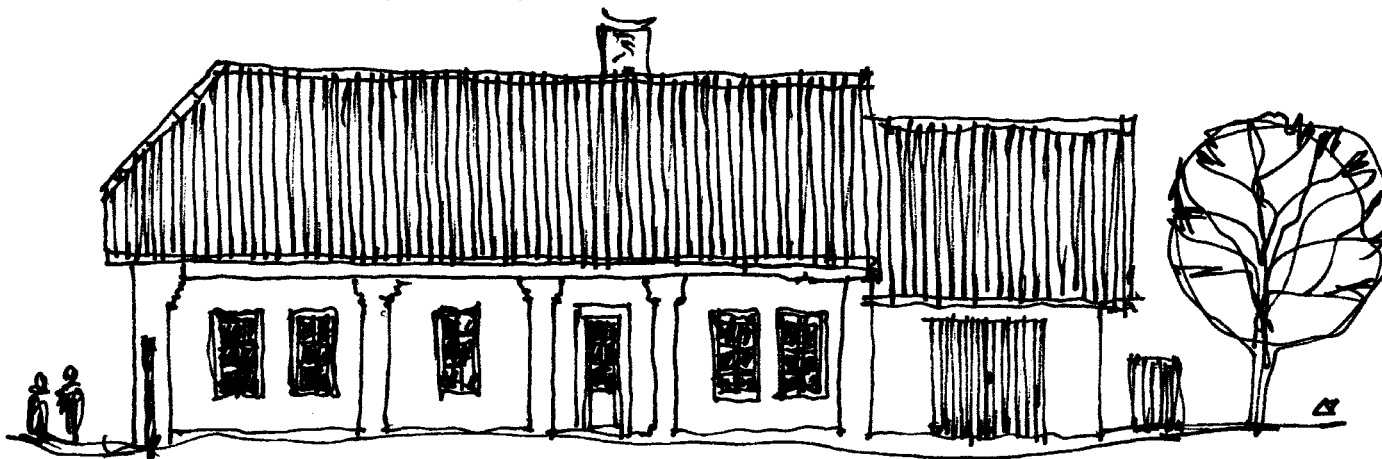

▲ Pédaértékűen felújított lábazat és lépcső

TORNÁC

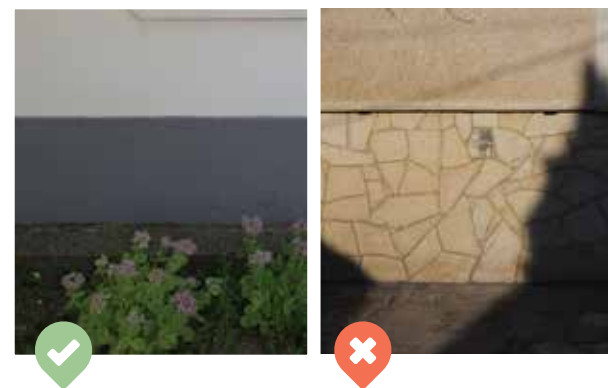
A hosszúházak jellegzetessége a tornácos vagy az udvari oldalon a széles ereszes kialakítás, mely nyáron kizárja, télen viszont betessékeli a napfényt. Még fellelhető a vidékre jellemző, kosáríves, éppen úgy, mint az egyszerűbb kialakítású, falazott alátámasztású tornácok.

Új épület tornáckialakításával tovább vihetjük e számtalan előnnyel rendelkező hagyományt új otthonunkba. Figyeljük meg és merítsünk ihletet a régi épületek változatos tornácmegoldásaiból!

LÁBAZAT

A lábazat anyaga általában vakolt-festett, sötét - vagy a homlokzattal egyező - színben. Kerülendők a ragasztott, csempezzerű utánzatok, ez esetben a sarkokon az élek találkozására nem megoldott. Vakolt, festett megoldás esetén gondoskodjunk az esővíz megfelelő elvezetéséről, a fal mentén alakítsunk ki keskeny kavicságyat, szükség esetén szivárgóval. A kavicságy mellé bátran telepítsünk növényágyat! Ha burkolt felülethez csatlakozik a lábazatunk, akkor az ne a ház fele lejtessen! [📍HŐSZIGETELÉSHEZ LÁSD 34. OLDAL]

KERÍTÉSEK, KAPUK

Az utcakép látványának meghatározó eleme kerítés kialakítás. A hagyományos, fehérre meszelt kapupillérek különleges, visszatérő elemei az utcaképnek: robosztusak, tetejük cseréppel fedett, íves fa kapuszárnyakkal.

Másik jellegzetesség és érdekes megoldás az utcával párhuzamosan álló házak esetében, az épület homlokzati falazatának kerítésként történő szerves folytatása, amelyben kétszárnyú nagykapu kapott helyet és amelynek fedését, lezárását, az utcai front tetőzetének folytatása alkotja. A homlokzat és a tető meghosszabbításaként megjelenő fedeles nagykaput vakolt téglapillérre építették, nyeregterővel, cserépfedéssel. Általában faragott, íves fa kétszárnyú, vakolatkeretes kaput foglal magában, mely közvetlenül az udvarra vezet, a homlokzat felülete gazdagon díszített.

Gondolkodjunk e hagyományos szerkezetekben, kerüljük az előregyártott vagy bádóg elemek használatát.

Az áttört kerítések az előkerttel rendelkező telkek esetén jellemző, kő vagy vakolt lábazattal. Az áttört kerítések nád-fonattal vagy műanyaghálózattal való zárása nem megfelelő, a belátást inkább a belső oldalra telepített sövénygel akadályozzuk, mely jól véd az utca pora és a beszűrődő zaj ellen is.

A színválasztás során a fém anyagú elemeknél részesítsük előnyben a szürke (antracit) és a zöld sötétebb árnyalatait. A faelemek színezése harmonizáljon a homlokzati faszerkezetekével.

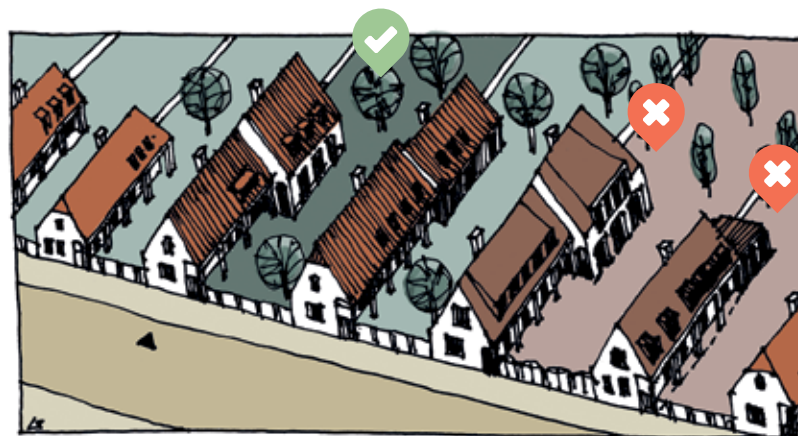
TETŐTEREK

A területen a régi épületek hosszanti irányban terjeszkedtek, és sohasem felfelé. Ez a rendszer lehetőséget nyújtott és nyújt ma is a szakaszos építkezésre, a későbbi bővítésekre, lekövetve a család folyamatosan változó igényeit. A padlást régen nem építették be, nem tagolták ablakokkal. Ha a telkek mérete megengedi, gondolkodjunk a földszint bővítésében. Ez jobb kertkapcsolatot, a tetőtérnél jóval kellemesebb klímát és könnyebb bútorozhatóságot biztosít, ráadásul a falukép szempontjából is előnyös.

Amennyiben a használat igényli a tetőtér beépítését, hosszúház esetén csak az utcafronttól hátrébb javasolt a térdfal emelésével járó átalakítás. Az utcafronton őrizzük meg, vagy állítuk vissza a térségre jellemző, hagyományos házak jellegzetes homlokzatát. Szakszerű visszaállításhoz vagy felújításhoz az önkormányzat pályázati támogatást nyújthat. A tetősíkból kevésbé bontja meg a tető egységét. Ha a tetősíkból kiálló ablakot tervezünk, azt az utcafronttól hátrébb, a kevésbé látszó tetőfelületen, lehetőleg az épület egyharmadától javasolt kialakítani. Utcával párhuzamos épület esetén tetőkiemelést, tetősíkblokkot lehetőleg a hátsó, kert felé eső homlokzaton helyezünk el.

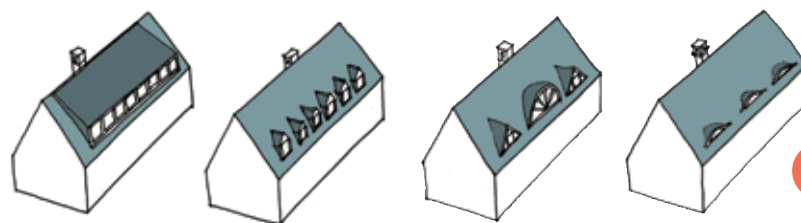
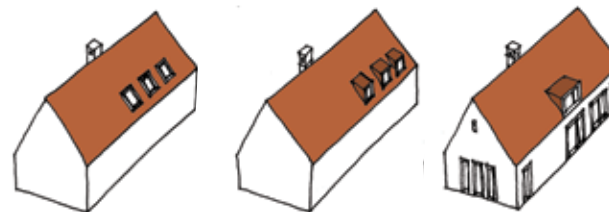

A tetősíkból kiálló ablakot, térdfalemelést az utcafronttól hátrébb, az épület egyharmadától alakítsuk ki

MEGLÉVŐ ÉPÜLET ÁTALAKÍTÁSA VAGY KOR- SZERŰSÍTÉSE

Az energetikai korszerűsítés indokolt az alacsonyabb fenntartási költségek miatt, melynél a technikai túl településképi szempontokat is figyelembe kell venni.

Kerüljük a beltérbe való, csempeszerűen ragasztott hungarocell, lapka kő vagy téglakeretezéseket

HŐSZIGETELÉS

A hőszigetelő kéregbe burkolt házak elveszíthetik a helyre utaló egyediségüket. A téglavagy kőlabazat, a homlokzati díszek eltűnnek, a fa ablakot a jellegtelen műanyag: az időt befogadni képes - azaz javítható, átfesthető, méltósággal öregedő - helyett a tönkremenő...

Védett homlokzat esetén javasolt a belső oldali hőszigetelés, melyhez kérjük szaktervező segítségét. Külső oldali szigetelés esetén építészeti tervek alapján gondoskodni kell az eredeti homlokzati díszek visszahelyezésére, a síkváltások megtartására. A karakter nélküli, több átalakításon átesett épületek esetében a hőszigetelés jó, egyben vissza nem térő alkalom a homlokzati újragondolására, a település hagyományait szem előtt tartva.

Ha van rá lehetőségünk, állítsuk vissza az eredeti nyílásrendet, mely gyökeresen megváltoztatja a ház karakterét! Használjuk ki a helyi pályázati lehetőségeket!

NEDVESSÉG?

A falak állékonyságát leginkább a víz veszélyezteti. Vigyázzunk a tetőépségére, a repedt, hiányos cserepeket cseréljük ki! A csapadékvíz nem folyjon vissza az épület alá, az ereszcatornát tisztítsuk rendszeresen! Az udvar, kert ne a ház felé vezesse a vizet, az épületet vegye körül kavicssav, kifelé lejtő járda. Legtöbb régi ház nem rendelkezik sem fal, sem padlószigeteléssel. A talajból felszivárgó nedvesség páraformájában a nyílászárókon, a födémen és a falakon keresztül távozik, ha azonban hőszigetelt, új nyílászárót építünk be, ez már nem tud megtörténni! Szükség esetén a fal és a padlózat szigetelése utólag is beépíthető, erre számos eljárás létezik. A helyiségek padlóján keresztül felszivárgó nedvességet úgy csökkenthetjük, ha a földfeltöltés felső rétegét nagy szemű kavicsra cseréljük. E nélkül a falazat vízesedése fokozódhat! Sem a belső, sem a külső terekben ne használjunk erősen cementes vakolatokat. Körültekintően alkalmazzuk a „modern” anyagokat a felújításnál, és sohasem használjunk erősen párazáró, páragátló anyagokat (műanyag és diszperziós festékek, tapéta stb.), polisztirol hőszigetelést, mert meggátoljuk a vízgőz áramlását, bezárjuk a párat a házba, ami fokozott nedvesedést, penészedést, dohosodást eredményezhet. A mésztengedi a párat, olcsóbb, higiénikusabb, mint a diszperziós festékek és a penész sem kedveli.

A FELÚJÍTÁS TÍZPARANCSOLATA

1. Ismerjük meg környezetünk értékeit, mielőtt hozzányúlunk!
2. Mutassunk példát szomszédaink, és kövessük a jó példát! Ebben segít ez a kézikönyv, valamint a főépítési konzultáció.
3. Újítsuk fel az eredeti építészeti tagozatokat (övpárkányok, vakolatkeretek), díszítéseket, mert „az istenek a részletekben laknak”!
4. Cseréljük ki a bádoggal hagyományos fakapura!
5. Maradjunk a hagyományos ablakosztásnál akkor is, ha lecseréljük a régi ablakot, mert a homlokzat a ház arca, az ablak pedig a szeme!
6. Maradjunk a hagyományos színezésnél: a külső falakat törtfehérre, vagy pasztell földszínekre (világos homokszín vagy meleg szürke, fehér tagozatokkal), a fa szerkezeteket (ablak, ajtó, eresz) természetes pácokkal vagy lággy, nem rikító színre fessük!
7. Ha a felújítandó épület már több átalakításon átesett, akkor törekedjünk az eredeti (fényképek, szomszédok, kézikönyv jó példái) homlokzat visszaállítására!
8. Megfelelő falvastagság esetén szükségtelen a külső hőszigetelés! Ha mindenképpen hőszigetelünk, akkor ne használjunk felragasztott polisztirol anyagú szigeteléseket a régi díszes házakon, helyette alkalmazzunk nádpallót.
9. Először az udvar felőli szárnyat bővítsük, a tetőtéri ablakokat az udvar fele nyissunk.
10. Ápoljuk a házunk előtti virág- és növényssort, mert a mienk!

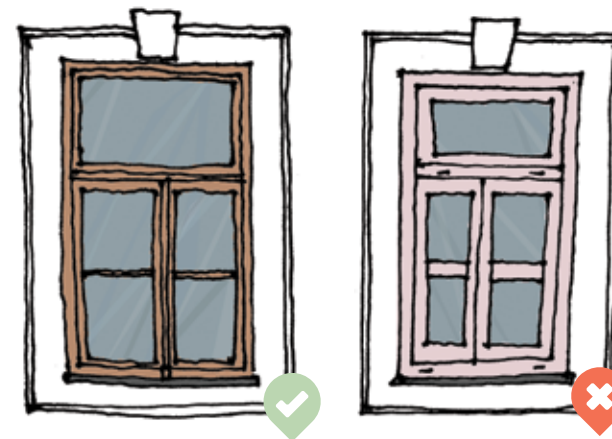

Új gyártású palló-
tokos ablak

PALLÓTOKOS ABLAKOK

Az undi településmag régi házában többféle ablakkal is találkozhatunk. Az ún. pallótokos ablakok jellegzetessége, hogy a külső a homlokzati síkon ülnek, egy kifelé (az utca felé) és egy befelé nyíló szárnyal rendelkeznek. Az asztalosipar fejlődésével megjelentek az ún. gerébtokos ablakok, két befelé nyíló szárnyal. Ma már van mód arra, hogy ezeket a szerkezeteket úgy gyártassuk újra, hogy mind a településképi, mind pedig napjaink energetikai elvárásainak megfeleljen az eredmény! A külső szárnyat legyártathatjuk a régivel azonos profilozású és osztású keretként, míg a belső szárnyat hőszigetelő üvegezésre lehet cserélni. A záródás javítható tömítésekkel, gumiprofillal. Ha egy, eredetileg a külső falsíkra

ülő ablaknál az új nyílászárót a falközbe helyezzük, egészen más lesz az épület megjelenése, ezért ez nem javasolt!

KOCKAHÁZAK ÁTALAKÍTÁSA

Az energetikai korszerűsítés indokolt az alacsonyabb fenntartási költségek és a jobb komfortérzet miatt. Ennek során azonban a technikain túl településképi szempontokat is figyelembe kell venni!

A bővítés során jogos igény, egyben értéknövelő, a tömegformálásra is kedvező hatású átmeneti terek (fedett terasz, tornác, veranda) építése, a tetőtér hasznosítása. E szimmetrikus megjelenésű épülettípus átalakításánál lehetőség nyílik oromzat kialakítására is, mely a hely karakteréhez igazodó, egyedi arcot ad az eredetileg a táji jellegzetességeket figyelmen kívül hagyó, az ország egészére nézve szinte csak a színükben és homlokzati díszítésükben különböző, típus-terv szerint megépült házaknak.

BEAVATKOZÁSI PONTOK:

TETŐ

A tetőhéjalás cseréjével párhuzamosan, a meglévő ácsszerkezetre ráépítve alakulhat ki az utcai oromzat táji jelleget tükröző tetőformája. A toldott tornác tetőszerkezete a falazatra és különböző (fa, téglá, kő) anyagú pillérekre támaszkodhat, lapos fémlemez vagy enyhé hajlású cserépfedéssel.

HOMLOKZATKÉPZÉS, NYÍLÁSZÁRÓK

A felújítás, a szimpla hőszigetelésen túl, jó alkalom a homlokzat újragondolására. Javasolt a természetes, szépen öregedő anyagok és a földszínek használata. A nyílászárók cseréje esetén lehetőség nyílik új ablakoztatás kialakítására. Az utólag felszerelt fehér redőnytokok beszerelése helyett vegyük számításba a rejtett szerkezetek vagy a praktikus és az épületnek egyedi karaktert adó zsalugáterek elhelyezésének lehetőségét!

LÁBAZAT

Hagyományosan a ház alja mindig nehéz, sötétebb tónusú, mint a falazat. Anyaga helyi kő, téglá, vagy festett. A hőszigetelés kialakítása miatt ez az eredeti, a helyre jellemző anyag sokszor eltűnik. Lehetőség szerint javasolt a lábazat eredeti anyagból való újraépítése. Kerülendő a ragasztott, csempeszerű utánzatok.

Tanulmánytervek a lehetséges átalakításokra Oromzat kialakítással (1), ugyanez tetőtérbeépítéssel (4), bejárati veranda hozzáépítésével, zsalugáterekkel és új nyílásokkal (2, 5), újragondolt modernebb homlokzat téglalábazattal és homlokzati díszítéssel (3), fedett terasszal (6)

TERJENGŐS TÖMEGŰ HÁZAK ÁTALAKÍTÁSA

A nyolcvanas évek tipikus, terjengős tömegű, széles fesztávú családi házat több esetben szeretnék átalakítani, korszerűsíteni tulajdonosaik. Bármekkora is legyen a beavatkozás, jó alkalom a településképi szempontból is meghatározó „ránccelvarrásra” és az értéknövelésre.

1. A LEGKISEBB BEAVATKOZÁSI SZINT RENDSZERINT CSAK A HOMLOKZATOKAT, ÉS A HÉJAZAT CSERÉJÉT ÉRINTI.

- ▶ A héjazat (általában palafedés) cseréje esetén lehetőleg természetes színű égetett agyacserepet használjunk. A technológia fejlődése okán ma már ez a legmagasabb

Kerüljük a harsány színeket, a hungarocell stukkókat és az előregyártott faragott fa korlátléceket, melyek túl könnyedek a léptékhez

A cserépfedés, az egyszerű nyíláskeretezések, vakolatdíszek, a megemelt lábázat, a magasságot optikailag csökkentő vakolat és színjáték, a meleg földszínek valamint a természetes anyagok használata látványosan változtatja meg az épület jellegét

elvárásoknak is megfelelő, időtálló ez a héjazat, mely a kilátópontokról egységes összképet ad a településnek.

- ▶ A szimpla hőszigetelésen túl, jó alkalom a homlokzat újragondolására. Javasolt a természetes, szépen öregedő anyagok és a földszínek használata. A vakolatugrások és a színváltások alkalmazásával optikailag csökkenthetjük az eredeti méreteket. Kerüljük a beltérbe való hungarocell stukkók alkalmazását a homlokzaton sarokarmírozás vagy ablakkeretezés gyanánt. Időtállóbb és egységesebb hatás érhető el finom vakolatugrásokkal, párkányokkal.
- ▶ A nyílászárók cseréje esetén lehetőség nyílik új ablakoztás kialakítására. Az utólag felszerelt fehér redőnytokok beszerelése helyett vegyük számításba a rejtett szerkezetek vagy a praktikus és az épületnek egyedi karaktert adó zsalugáterek elhelyezésének lehetőségét!
- ▶ Hagyományosan a ház alja mindig nehéz, sötétebb tónusú, mint a falazat. Anyaga helyi kő, téglá, vagy vakolt- festett. Lehetőség szerint javasolt a lábázat eredeti anyagból

való újrabeépítése, mely a hőszigetelés mellett is lehetséges. Kerülendők a ragasztott, csempeszerű kőutántakok.

- ▶ Szenteljünk figyelmet az erkélykorlátok kialakítására, mely nagyban befolyásolja házunk arcát. Nem előnyös a léptékhez képest túl könnyed kovácsolt szerkezetek, vagy az előregyártott, faragott fa elemek alkalmazása.

2. EGY KÖVETKEZŐ BEAVATKOZÁSI SZINT AZ ÁTMENETI TEREK (FEDETT TERASZ, VERANDA, TORNÁC, SZÉLFOGÓ) ÉPÍTÉSE, A TETŐTÉR HASZNOSÍTÁSA. E HÁZAK ALAPTERÜLETE TÖKÉLETESEN ALKALMAS KÉT GENERÁCIÓ EGYÜTTÉLÉSÉRE. EZ ESETBEN KÜLÖN FIGYELMET ÉRDEMEL A KÜLSŐ LÉPCSŐ KIALAKÍTÁSA.

- ▶ A fedett külső lépcső lágyítja a tömeget.
- ▶ A hozzáépítések esetében azonos anyaghasználatban gondolkodjunk, kerüljük az ideiglenes szerkezeteket (polikarbonát, osb lap).

3. A LEGNAGYOBB BEAVATKOZÁS A TETŐ TELJES SZERKEZETÉNEK ÁTALAKÍTÁSA, ÚJ HOMLOKZATI NYÍLÁSRENDSZER KIALAKÍTÁSA.

- ▶ Adott esetben lehetőség van a tető átfordítására (a szélesebb homlokzattal párhuzamos gerinccel), és a hajlásszög finomítására. Az így kialakuló keskenyebb feszítvú oromzat léptékében kellemesebb, a hely karakteréhez igazodó, egyedi arcot ad az épületnek.
- ▶ Lehetőség nyílik a tömeget tagoló bővítmények, átmeneti terek építésére.
- ▶ A homlokzatokon új helyre kerülhetnek az új arányú és osztású nyílászárók.

▲ Az utca felé egy hagyományosabb, maximum 7,5 méter résztömeeggel fordul az épület, amely mögött már szabadabban alakítható az épület.”

ÚJ ÉPÍTÉS ESETÉN

Und falusi léptékének, hagyományainak továbbélése mindenképpen javasolt az új beépítések esetében is.

Szem előtt tartandó:

- ▶ a falu léptékét hagyományosan az egyszintes és egyszerű tömegű épületek jellemzik
- ▶ ne gondolkozzunk terjedős nagy tömegű házakban
- ▶ ne csabuljunk el a divatos építészeti irányzatoknak: a túl modern, „minimál” nem a település sajátja, ahogy a mediterrán sem
- ▶ amennyiben Und léptékét, báját tiszteletben szeretnénk tartani kedvező telepítési megoldás lehet, ha az utca felé egy hagyományosabb, maximum 7,5 méter széles résztömeeggel fordítjuk az épületet, amely mögött már szabadabban alakítható az épület tömege, alaprajzi rendszere
- ▶ gondolatébresztőnek ajánljuk a kézikönyv jó példáit felsorakoztató megoldásokat

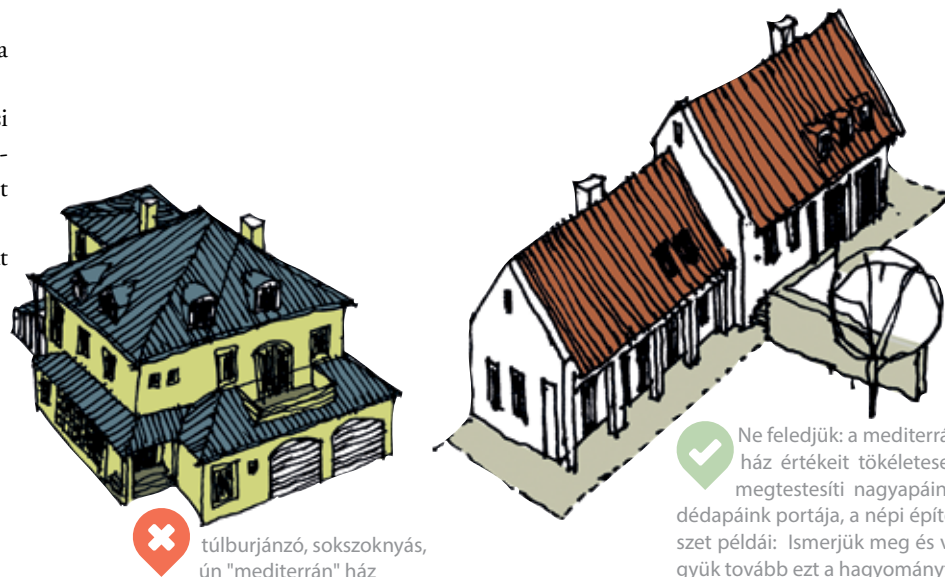
📍 LÁSD 48. OLDAL.

MEDITERRÁN?

Külföldi utazások, vagy filmélmények során sokakban mély nyomot hagynak a mediterrán vidékek családi házai. A külső jegyek szolgái másolása helyett azonban koncentráljunk a mediterrán építés szemléletére:

- ▶ A külső és a belső nappali tér szoros kapcsolatban van. Sokszor a teraszon, a pergola alatt is van egy “szalon”, nyárikonyhával.
- ▶ Jellemző a hűs belső udvarok, átriumok kialakítása.
- ▶ Jó átszellőztethetőség, kellemes klíma.
- ▶ Természetes anyagok és színek alkalmazása kül- és beltérben.
- ▶ Jellemzően földszintes kialakítás, beépítetlen tetőtérrel, változatos belmagasságú terekkel. A hangulatot a látszó gerendák fokozhatják.

A mediterrán színek és a tetőforma másolása helyett javasoljuk, hogy az épület alaprajzát és térkapcsolatait is hassa át a mediterrán szemlélet. Kerüljük a túlburjánzó, „sokszoknyás”, rosszul rámetezett tetőcskék alkalmazását!

KERTEK

A gondozott kert (előkert, hátsókert és a házunk előtti közterület) hozzájárul a rendezett településképhez. Öröm a lakónak és a közönségnek egyaránt.

A kert növényzete alkalmazkodjon a környező táj karakteréhez, éghajlati viszonyaihoz (napsugárzás, csapadékmennyiség, szélviszonyok). Ne csábuljunk el a kertészetek kínálata láttán: nem minden növény érzi jól magát a hazai fagyos teleken és tikkasztó nyarakon!

Az így kialakított kert harmonikusabban illeszkedik a környező tájba, könnyebben fenntartható, és nem mellékesen a növények ellenállóbbak: kevesebb betegségtük lesz, egészséges fenntartásukhoz kevesebb vegyszerre lesz szükség. A honos fajok alkalmazása a kerthátáron szelíden kapcsolja össze az intenzíven fenntartott kertet és a környező tájat (a honos fajok listája megtalálható a helyi építési szabályzatban). A meglévő növényzet nagy kincs, próbáljuk az értékes fákat és cserjéket megőrizni, hiszen kifejlődésükhöz több évre, évtizedre van szükség!

A változatos növényhasználattal hozzájárulunk a biológiai sokszínűség fennmaradásához, a kert minden évszakban más arcát mutatja. A megfelelően kiválasztott és elhelyezett lombos fák ültetésével csökkenthetjük a besugárzást, természetes árnyékolást adnak, helyet biztosítanak a madaraknak fészkelésre.

A cserjék és fák együttes használatával szép növényfalakat alkothatunk, amik elhatárolnak az utcai forgalomtól és a szomszédos kerthasználóktól.

A Nyugat-Dunántúl hűvösebb, párásabb klímája és savanyú kémhatású talajai kedveznek a tű- és lomblevelű örökzöldeknek, valamint a savanyú kémhatást kedvelő lomhullató növényeknek (szelídgesztenye, rhododendron, hortenzia, ámbrafá, japánbirs, magnolia stb.) Ne alkalmazzunk azonban túl sok örökzöldet, mert egyhangúvá és komorrá teszik a kertet, ráadásul a túllevelűek mindig ugyanolyan képet mutatnak, ezért az ember nem érzi velük az évszakok változását.

A gyakran nyírt, steril gyeper fenntartása időigényes és drága. Használhatunk természetes hatást keltő fűmagkeveréket, ami kevesebb kaszálást és öntözést igényel.

A támrendszerre és falra futtatott cserjék olyan helyen is árnyékot adnak, ahol a fatelepítésre nincs hely, ráadásul hatékonyan csökkentik az épület falának felmelegedését.

A lágy vonalak természetesebb hatást keltenek; legyünk figyelemmel a szomszédokra is, nézzünk utána, hogy a tervezett növény kifejlett állapotában mekkora lesz. A kerítéstől megfelelő távolságra ültessük a nagyobb, árnyékot adó növényeket. A gyeper felület ne legyen széttagolt, a nagyobb, egybefüggő terek kialakításával megkönnyítjük a fenntartást. A telekhatárra ültessük a magasabb növényeket, a gyeper felé az alacsonyabb cserjéket és évelőket; az intenzívebb gondozást igénylő növények az épület közelében kapjanak helyet.

Az épület körüli átmeneti terek (burkolat + dézsás növények + tető/árnyékoló) meghosszabbítják a kert használati idejét, tavasszal és ősszel is kellemessé teszik a kint tartózkodást.

Minél kevesebb legyen a burkolt felület, az alkalmazott anyagok helyi építőanyagok legyenek (mészkeő zúzalék, andezit kiskockaköő, fa). A kevés fajta, egységes anyaghasználat harmonikussá teszi a kertet, ráadásul sokszor az egyszerűbb, olcsóbb a szebb.

A geometrikusan kialakított burkolatokat lágyítják a melléültetett évelők és alacsony cserjék.

A fűkaszalék, levágott ágak, lehullott levelek és konyhai hulladék komposztálásával jó minőségű termőföldet készíthetünk, amit felhasználhatunk a kertben. Az összegyűjtött esővizet használhatjuk öntözésre, ezzel csökkentve a vezetékes vízfelhasználást.

Nézzünk körül a szomszédunk kertjében, a nála jól bevált és szépen fejlődő növények a mi kertünkben is jól érzik majd magukat, cseréljünk növényeket!

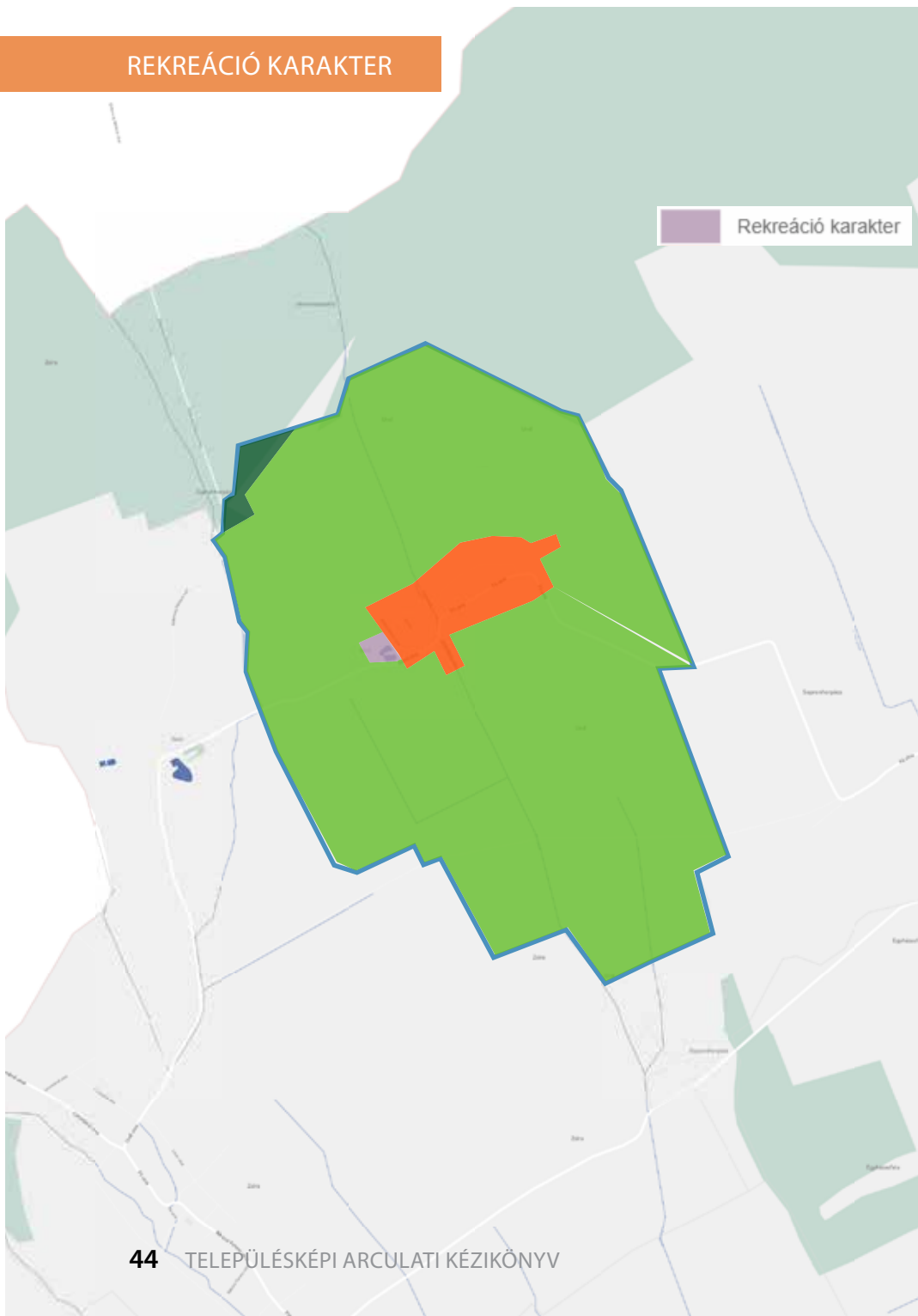
KÖZTERÜLETEK

A gondozott előkert a ház dísze. A portánk előtti terület ápolásával, dísnövények vagy jellemző gyümölcsfák telepítésével, díszes kiültetésekkel harmonikus utcaképet teremthetünk. Undon az utakat helyenként szélesebb zöldsáv kíséri, itt lehetőség van egységes fasorok kialakítására. A növényválasztásnál figyelembe kell venni a termőhelyi viszonyokat, a felsővezetékek helyzetét. Ahol a nyílt árkok mellett szűkebb hely marad a növénytelepítésre, ott egy-egy karakteres, jó tűrőképességű évelő vagy cserje használatával lehet szép utcaképet elérni: nőszirm, sásliliom, golyaorr, őszirózsa, pünkösdirózsa, pimpó, törperózsa a naposabb területekre, meténg, árnyliliom, gyöngyvirág, nefelejcs, waldstein pimpó, bőrlevél, kövérke, orbáncfű az árnyasabbra.

A nyílt árkok fontos településképi elemek, ne hagyjuk gondozatlanul! Az árkokat átszelő gépkocsibehajtók és hidak egységes kialakítása hozzájárul az egységes, esztétikus faluképhez! Használjuk téglát!

Und utcaképének egyik jellegzetes, és figyelemreméltó régi elemei a tekerős kutak. Ezek megőrzése, felújítása mindenképpen javasolt.

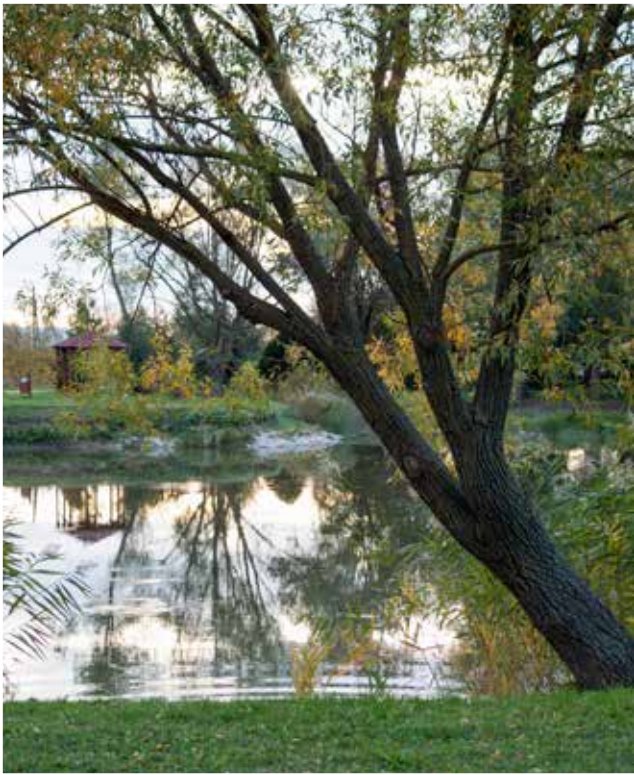

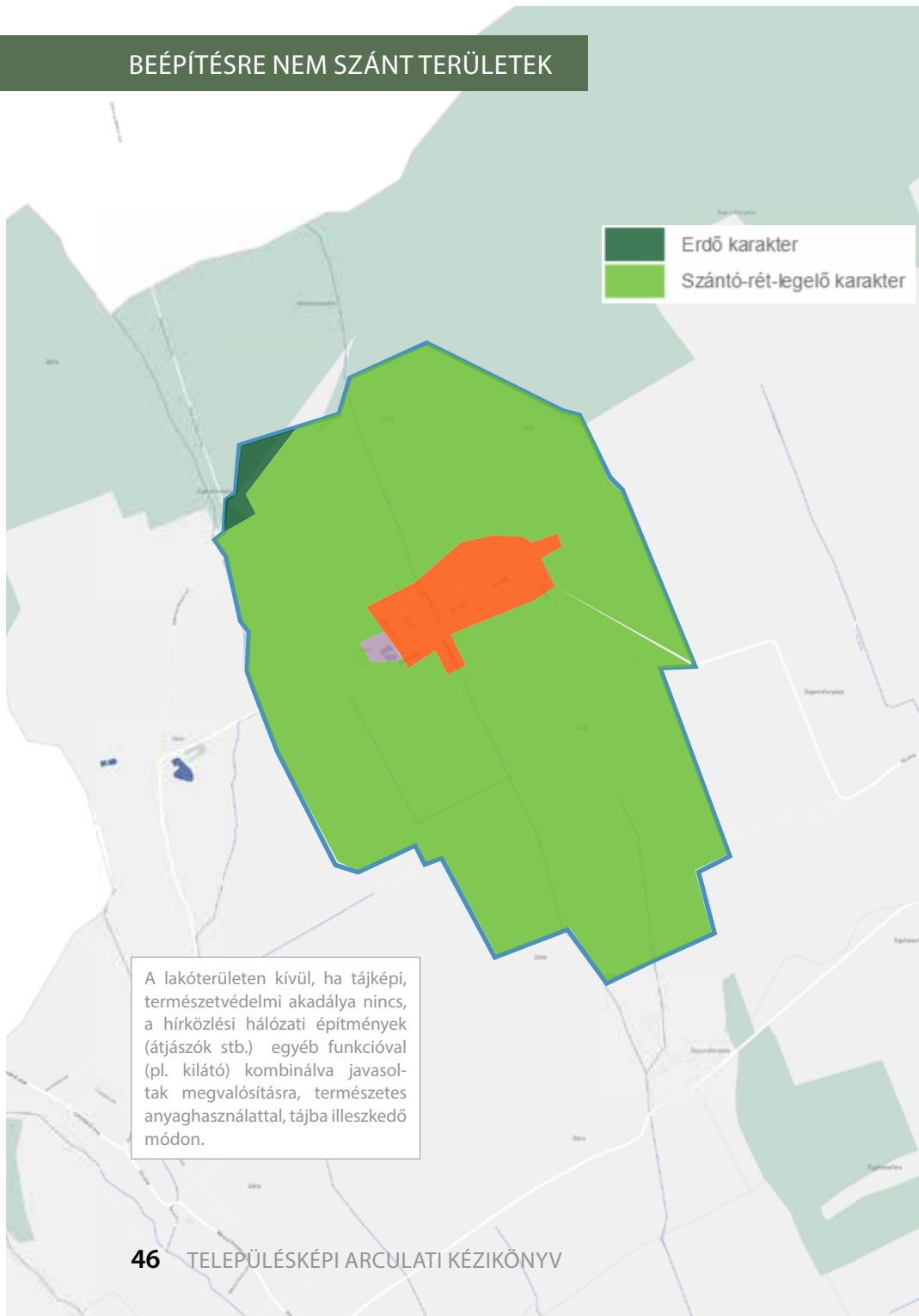

REKREÁCIÓ KARAKTER

A rekreáció karakterű területek a természet csodás környezetében nyújtanak kikapcsolódási lehetőséget. E területek megjelenésükben is ezt tükrözik, a természet közelségét kell tiszteletben tartanunk minden beavatkozás során. A területeken elhelyezhető építmények tekintetében:

- ▶ Irányadó a (tagolt) magastető használata, a tájképbe illő cserépfedéssel.
- ▶ Lapostető csak gondozott zöldtetővel javasolt.
- ▶ Nem javasolt a szerelt, könnyűszerkezetes szerkezetek alkalmazása. Bódéváros helyett időtálló, és nem az ideiglenesség hangulatát keltő épületeket emeljünk!
- ▶ Javasolt a természetes anyaghasználat.
- ▶ Nem elfogadható a rikító színek használata. Homlokzaton javasolt a környezetbe (égbolt, talaj) olvadó színek, például grafitzürke, antracit, vagy a meleg, visszafogott földszínek használata. Kerüljük a csillogó felületeket!
- ▶ Nagyon fontos, az épületeket takaró és árnyékoló honos növényzet (fák) telepítése és a parkolók kulturált, parkosított kialakítása.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

Undor és környezetét tájképi változatosság jellemzi. A települést északnyugati határszéli csücske felől erdő, valamint változatos tájhasználatú (legelő-szántó) területek övezik.

ERDŐ

Az erdőben csak indokolt esetben lehet épületeket elhelyezni. A tájkarakter védelme érdekében csak kis alapterületű, természetes anyaghasználatú épületben gondolkodjunk.

RÉT-SZÁNTÓ-LEGELŐ

Und faluképéhez szervesen hozzátartozik a település lakóterületét körülölelő földeken folyó mezőgazdálkodás. A mindennapok része a földek művelése. A földeken elsősorban növénytermesztés folyik. A táj látványát az adott növénykultúra évszakonként más és más színekben, formában tünteti fel. Und ezen területének látványát lovarda is színesíti. A szántók-legelők területén tartózkodjunk a tájat elcsúfító mobil konténerek, lakókocsik kihelyezéséről. A „vizuális

környezetvédelem” itt sem elhanyagolható szempont. Nem mindegy, hogy az állattartó épületeink telepítése, megjelenése hogyan illeszkedik a természeti környezethez. Az állattartó és gazdasági épületeknek megvan a maga formai racionalizmusa, ugyanakkor nemes arányokat, célszerű, természetes anyaghasználatot kell, hogy tükrözzön. Nem elfogadható a védett tájképi környezetben a rikító színekben pompázó acélvázcsarnokok kihelyezése. Nagyon fontos az épületeket takaró és árnyékoló honos növényzet telepítése.

A tájképvédelmi jelentőségű településrészekben fokozott körültekintéssel kell kezelni minden beavatkozást. Ezekben a területeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati vagy hírközlési elem elhelyezése nem ajánlott. Általánosan javasolt a területek beépítetlen jellegének megőrzése a már kialakult és értéket képviselő építmények megóvása mellett.

A kertgazdálkodáshoz, gazdálkodáshoz kapcsolódó épületekről a 71. oldalon található útmutatás.

JÓ PÉLDÁK

Ahogy egy település története, úgy e kézikönyv is folyamatosan továbbíródik. Ezért ha szép ház születik, jó példaként bekerülhet a könyvbe, hogy ezáltal is büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt. Hiszen egy jó épületből nem csupán az építtető, hanem az egész közösség profitál! Ebben a fejezetben a tágabb régióból, a teljesség igénye nélkül igyekeztünk olyan, már megépült példákat bemutatni bizonyos témakörök szerint, melyek inspirációt adhatnak, és akár újabb, innovatív megoldásokra ösztönöznek.

HÁZAK

A mellékelt képanyag bizonyos, a képaláírásban is megjelölt elveket illusztrál. Egy-egy felmerülő, településképi szempontból jelentős kérdésre jó választ adnak (míg más szempontból lehet, hogy vannak gyenge pontjaik), azonban nem tekinthetők az egyedüli üdvözítő megoldásnak.

A tető és az ablakok cseréje nem járt az épület sebzésével! Figyeljük meg a fehér szín eleganciáját, a hagyományos vakolatdíszeknek és osztópárkánynak köszönhető harmóniát! Az ablak kialakítása követi a hagyományos osztott megoldást.

Homlokzat példaértékű felújítása osztópárkánnyal, ▶
habarcsolt cserépsorral.

◀ Ez az épület úgy újult meg, hogy visszanyerte régi fényét! A nyílászárókat az eredeti alapján gyártották le hőszigetelt kivitelben. A homlokzat színezése visszafogott, a lábazat kialakítás a hagyományokat követi, csakúgy, mint a kerítés és a hozzá csatlakozó fa kapuk. A cserép rajzolata és anyaga (nem nagyhullámú, nem beton) tökéletesen illeszkedik az utcaképbe.

◀ Gesztusértékű, ahogy egy nagy, terjedős tömeg helyett ez az épület egy kisebb épületrésszel fordul az utca fele. Arcát nem csúfítja el a széles garázkapu, melyet az oldalhomlokzatra rejtettek el. A bontott téglá melegséget sugárzó, szépen öregedő felülete, a természetes színű égetett agyagcserép, a faszkereteket pácólása és az utcafronttól hátrébb húzott tetőkiemelések antracit fémlemezfedése kellemes összhangot alkotnak. A tornác télen betessékeli, nyáron kizárja a napfényt.

◀ Az árnyékolásra és a vagyonvédelemre tökéletes megoldás a településen hagyományosnak tekinthető zsalugáter. Mennyivel szebb, mint egy utóleg szerelt fehér műanyagredőny!

▼ Ez a régi épület máig őrzi régi fényét: a tetőt nem csúfítják az utca fele tetőablakok, a vakolatdíszek nem estek az átgondolatlan hőszigetelés áldozatává, az eredeti nyílászárók és kiosztásuk ritmusa harmonikus egységet képez. A belátást a kerítés mögé ültetett növény akadályozza, mely kétségtelenül az egyik legjobb megoldás.

- ▲ Az épület eredeti szépségében maradt fenn, mégsem romos. Példaértékű homlokzatának egyszerű, de mégis nagyszerű felújítása: fehérre festett homlokzat, szürke vakolt lábazat, eredeti (pallótokos) kifele nyíló ablakok természetes árnyalatú pácolása.

- ▲ Az épület felújítása során törekedtek a hagyományos ablakméretek és nyílásrend megtartására. Az új, hőszigetelt üvegezésű ablakra külső szerelt redőny helyett fa zsalugáter került. A kétszárnyú fakapu és a kapupillér, valamint a kerítés egysége példaértékű.

- ◀ Az új építésű épületek több részletükben is követik a térség építészeti hagyományait: vakolt lábazatuk a törtfehér homlokzati színnél sötétebb tónusú, az ormfalon cserepezett párkányfut. A tetőt égetett agyagcserep fedi.

- ▲ A nyári meleg kint tartásáról nem a légkondicionáló gondoskodik, hanem a hosszan kinyúló eresz, a vastag falszerkezet, a házat körülfogó lomhullató fák, és a jó tájolás. A ház fő arcát meghatározó aszimmetria, a jellegzetes sarokmegnyitás, az időtlenséget sugárzó, idővel szépen öregedő téglafelületek rusztikus hangulatot adnak, ugyanakkor érezzük a mai, modern kor lenyomatát. Figyeljük meg a kert és az épület egységét, a kültéri burkolatok egyszerűségét! Ne feledjük: a kicsi is szép...

TORNÁC

Az évszakonként változó napmagassághoz igazodva egy jól elhelyezett tornác télen és tavasszal nem akadályozza a benapozást, a nyári időszakban azonban védelmet nyújt a túlzott felmelegedés ellen.

- ▼ A régi épület felújítása példaértékűen valósult meg: a festett -vakolt lábazat és a törtszínű homlokzat a hagyományos kialakítást követi, megmarad a két kis padlásszellőző és a cseréppel fedett osztópárkányis, csakúgy, mint a kerítés.

A kortárs és a hagyományos építészet hosszú évszázadokon át ► kikristályosodott eszközkészlete között nem feszül ellentét. Az utcáról betekintve a régi parasztház arányait idéző tornác fogadja az érkezőt, melynek végében üvegezett térbővület bújik meg. Az egyszerű, nyugodt tetőforma, kis lépték és minőségi anyaghasználat jellemzi a házat, melynek kis belső kertje a nappali tér méltó meghosszabbítása. A ház utca felé tekintő, korszerű falszerkezetet rejtő arca, magasan záródó lábazata a mai építészet nyelvén fogalmazza újra az egykor itt állt parasztház homlokzatát.

▼ Mint átmeneti tér, a családi élet fontos színhelye. Új épületnél tovább vihetjük e számtalan előnnyel rendelkező hagyományt új otthonunkba. Figyeljük meg és merítsünk ihletet a régi épületek változatos tornácmegoldásaiból! Kerüljük a rosszul értelmezett utánpótlásokat és a alulméretezett keresztmetszetű, a szemnek is bizonytalan kiosztású alátámasztást.

▲ Példaértékű épületmegújítás, gondozott közterülettel. Figyeljük meg a hagyományos habarcsolt szélső cserépsort!

GARÁZSKAPU

A garázsba a fényt nem feltétlenül a garázskapun át kell beengedni – erre jobb helynek ígérkezik az oldal-homlokzaton elhelyezett ablak, de a legjobb megoldás egy jó belső világítás.

Szerencsés megoldást kínál ▶ a garázsbejáratnak a főhomlokzattól való hártaléptetése, miközben a homlokzati díszítőelemekkel összefogva szerves egységet képez vele, mégsem tolakodó. Figyeljük meg a homlokzat finom aszimmetriáját, a gondos részletképzéseket és a bejárat tornáccal való hangsúlyozását! Az épületet az egyszerűbb és költségta-
karékosabb vakolat uralja, a drágább téglaburkolat csak a szükséges helyeken jelenik meg

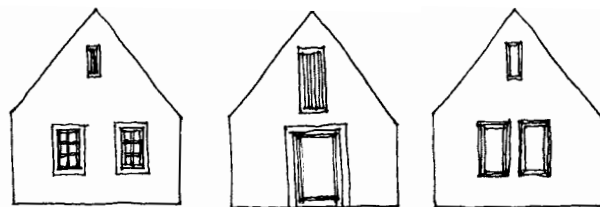

AJTÓK, ABLAKOK

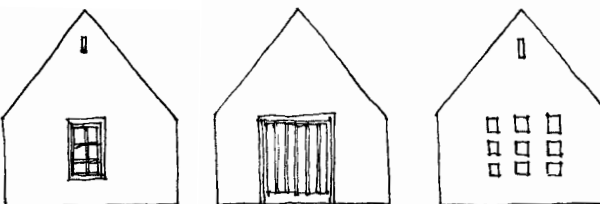
Vegyük figyelembe, hogy ma már lehetőség nyílik az eredeti, hagyományos kialakítású és osztású ablakok hőszigetelt üvegezésű, korszerű legyártására! Lehetőleg válasszunk fa (fa mintázatú egyéb) anyagú nyílászárókat és redőnyöket. Kerüljük az eklektikus, túlzott formálású bejárati ajtókat. Egy egyszerű, elegáns ajtó sosem megy ki a divatból... Míg a természetes anyagok felújíthatók, átfesthetők, addig a műanyag idővel nem javítható. Válasszunk UV-álló, a fa erezetét láttató, természetes színű lazúrt, vagy akár vidám, de nem hársány fedőfestéket. A falvakban a fehérre meszelt, szürkés lábazatú homlokzatokra nyílászáróira hagyományosan sötétzöld olajfesték került, esetleg diófaolajos pácolás.

ZSALUGÁTEREK

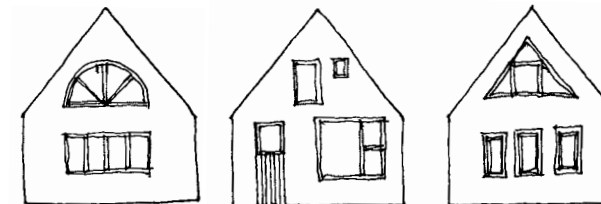
Az utólag felszerelt fehér redőnytokok beszerelése helyett gondoljuk át a rejtett árnyékoló szerkezetek vagy a zsalugáter

✓ Azonos ablakméret más-más ablakosztással egészen eltérő megjelenést, hangulatot ad a háznak

✗ Rendetlen hatású, grimaszoló homlokzatok. Figyeljünk a harmonikus fal-nyílás arányra is!

elhelyezésének lehetőségét. Az árnyékolás mellett a betörésvédelem is napjaink kardinális kérdése lett, amit a tervezés során mérlegelni kell. Azonban tartózkodjunk a tájidegen, háznak nem részét képező, indokolatlanul túlméretezett acél – rácsos védelemtől, inkább zsalugáterben vagy külső spalettában, esetleg modern zsalúziában gondolkodjunk, mely öltöztet, és szerves részét képezi a ház homlokzati megjelenésének.

◀ Ha van rá lehetőségünk, állítsuk vissza az eredeti nyílásrendet, mely gyökeresen megváltoztatja a ház karakterét! Használjuk ki a helyi pályázati lehetőségeket! A zsalugátert ne helyettesítsük külső redőnyvel!

Foto: Pixabay

TETŐK

Általánosságban elmondható, hogy érdemes egyszerű tetőformájú épületben gondolkodjunk. A túl meredek („alpesi”) illetve túl alacsony („mediterrán”) hajlásszög, vagy a tördelt, bonyolult tetőforma idegenül hat a hazai, sajátos klimatikai viszonyok és építési hagyományok között. A bonyolult összemetszések kialakítása pedig nehéz és költséges feladat.

A KÉMÉNY elhelyezése nem mellékes. Ha szerelt, egyszerű kéményünk van, akkor igyekezzünk azt semleges pozícióban elhelyezni, hogy a rálátás korlátozott legyen. Egy kandalló, vagy cserépkályha kéménynek azonban már lehet nagyobb teste, kialakítása a ház karakteres eleme lehet.

Az ERESZ kialakítása, kiülésének mértéke, a szarufák végének vágása, faragása, színe, vagy az ereszcsondesítés finom részlete lényeges a ház karaktere szempontjából. Az indokolatlanul nagy ereszkomikus hatást kölcsönöz az épületnek, megvalósítása költségesebb, a vízelvezetés körülményes, a karbantartása is nehézkes. Az ereszkülése ott legyen nagy, ahol tényleg szükség van rá (ld. tornác, fedett terasz). Ne feledjük: az eső a legritkább esetben jár szél nélkül, így a legtöbb esetben az ereszt nem érdemes növelni esővédelmi indokkal.

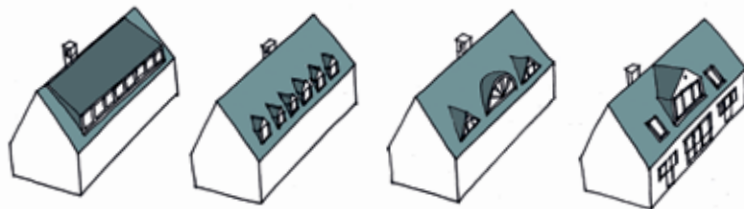

HÉJAZATKÉNT javasolt az égetett agyagcserép fedés, használata hozzájárul a magaslatokról is jól látható egységes településképhez. Kerülendő a mű antikolt vagy egyéb mintázatú, nem természetes színű cserepek, vagy egyéb anyagú héjazatok alkalmazása. A cserép anyaga mellett fontos a megjelenése is. A védett utcaképeknél éppen úgy, mint a modern tetőkialakításoknál, a klasszikus hódfarkú vagy egyenesvágású cserepek ajánlottak, melyek számos rajzolatban helyezhetők el a tetőn. Sem a védett területeken, sem másutt nem ajánlott a túl határozott karakterű, szinte önálló életet élő nagy hullámú, nagy méretű cserepek és a szegélycserepek alkalmazása. Lehet hivatkozni ugyan a kivitelezés egyszerűségére, de a tető hosszú távra készül, látványa hosszú évtizedekig meghatározó, ezért a befektetett energia sokszorosán megtérül. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat sem a héjazatok, sem az ereszcatornák esetében.

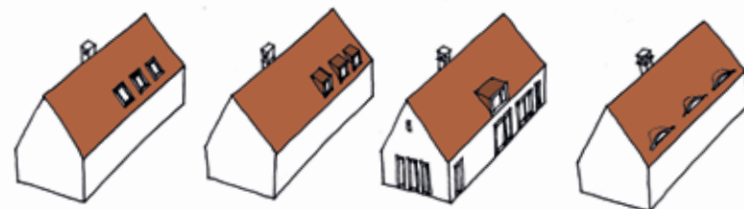
Az esővíz elvezetésének szerelvényeit a tetőforma határozza meg. Kerüljük a tobzódó ereszcatorna rendszereket, az egymást érő hattűnyakakat. Gondoljuk át a szükséges ABLAKOK (tetősíkablakok vagy tetőkiállások) számát, melyet igyekezzünk nyugodt ritmusban kiosztani. A tetősíkablak kevésbé bontja meg a tető egységét. Vegyük figyelembe, hogy ferde helyzeténél fogja még egy kis felület is jobb megvilágítást eredményez az álló ablakhoz viszonyítva. A tetőablakok mennyiségével párhuzamosan nő a tetőtér felmelegedése. Éppen ezért ne vigyük túlzásba a tetőablakok számát.

✘ Kerüljük a kutyaó-lakat, a hegyes, toronyszerű, vagy az aránytalanul nagy vagy túldíszített tetőkiállásokat

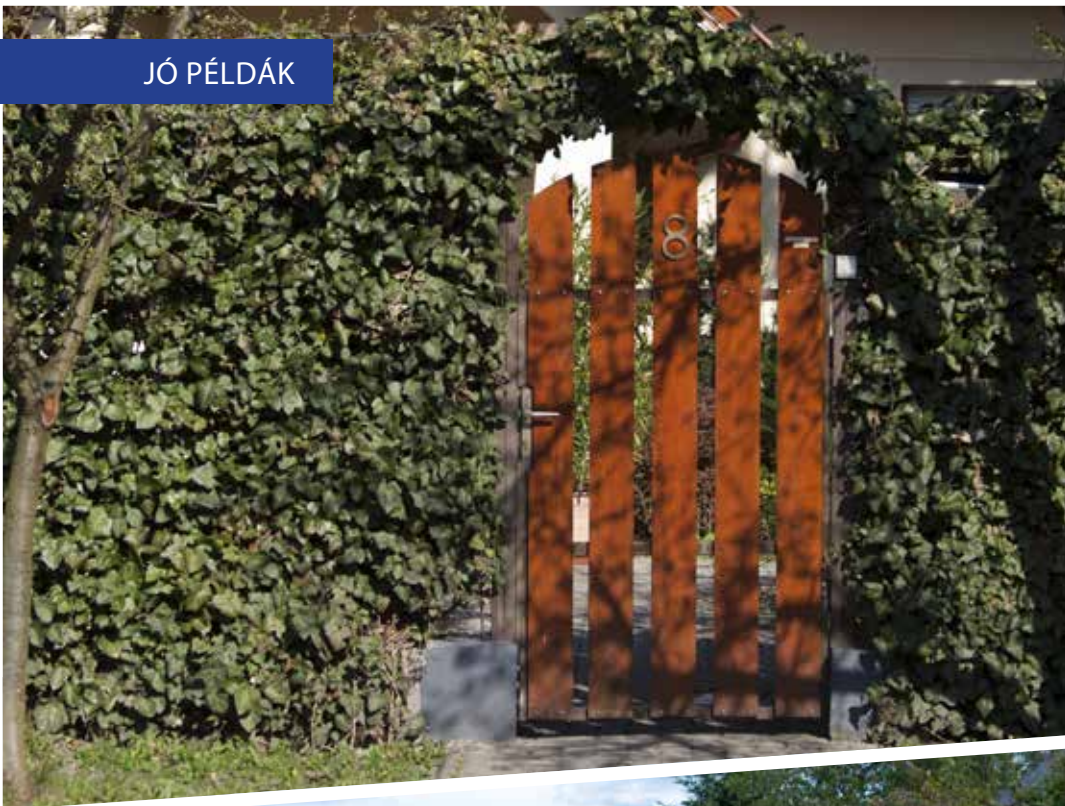
✔ Egyszerű, kis számú tetőkiállásban vagy tetősíkablakban gondolkodjunk, melyeket védett utcakép esetén az utcáfronttól távolabb helyezünk el

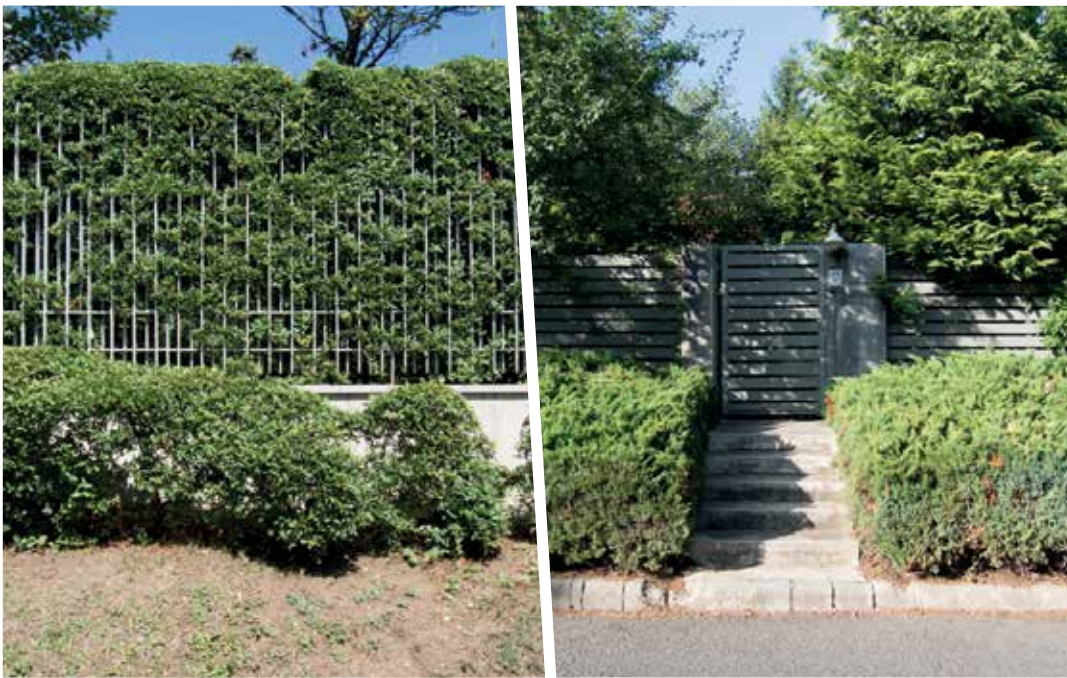

▲ A filigrán bádogszegély jó alternatívája lehet a helyi hagyománynak megfelelő habarcsolt oromszegélynek.

Ezt a hagyományos, oromfalas épületet nem fossztották meg eredeti nyílászáróitól, padlásszellőzőitől, nem csúfították el műanyag redőnyökkel, parabolantennával. A hagyományos vidéki ház titka a méretek és az arányok harmóniájában rejlik. Jóllehet, a a vakolatkeretek és az osztópárkény a falazattal azonos általában, ez nem fedi el a ház szépségét.

KERÍTÉSEK

A kerítések esetében is beszélhetünk hagyományosan alkalmazott anyagokról és szerkezetekről, arányokról egyes települések, településrészek esetén. Ennek különösen a védett utcaképeknél van nagy jelentősége. Az új építésű részekben változatosabb anyaghasználattal találkozunk. Vegyünk példát a helyi hagyományos kerítéskialakításokról. Ne feledjük azonban, hogy a kerítés nem feltétlenül az önmegvalósítás helye... kerüljük a feltűnő, formai izgalmakban bővelkedő, harsány megoldásokat. Gondoljuk át lehetőségeinket, a későbbi karbantartás igényeit. Nincs szomorúbb látvány, mint egy évtizedekig befejezetlen, vagy egy, az idő és az időjárás által megtépázott, romos kerítés látványánál. A legegyszerűbb kerítés (sövényvel, virágzó, szépen színesedő növényvel befuttatott drótfonat) ugyanolyan szép és elegáns, mint egy lényegesen többbe kerülő épített változat. A kerítés legfontosabb eleme maga a bejárati kapu, egy szép kilincs, vagy egy ötletes pillérmegoldás éppen elegendő vizuális élmény!

Ahogy az épületek esetében, az épületeknél is maradjunk a természetes anyaghasználatnál. Kerüljük az embermagas, tömör kerítéseket. Engedjük bepillantást szépen gondozott előkertünkbe! Az utca porától elsősorban a kerítés közelébe ültetett növényzet véd, és nem a bádog vagy egyéb szerkezetek...

SÖVÉNYEK A KERÍTÉS MELLETT

MAGAS (2-4 M) SÖVÉNYT LEHET ALKOTNI RENDSZERES NYÍRÁSSAL NÉHÁNY KISMÉRETŰ FÁBÓL:

- *Acer ginnala* (tűzvörös juhar)
- *Acer campestre* (mezei juhar)
- *Carpinus betulus* (gyertyán)
- *Crataegus monogyna* (galagonya)
- *Elaeagnus angustifolia* (ezüstfa)
- *Maclura pomifera* (narancseper)
- *Morus alba* (fehér eperfa)
- *Taxus baccata* (tiszafa)

MAGASRA NÖVŐ CSERJÉBŐL:

- *Cornus mas* (húsos som)
- *Hibiscus syriacus* (mályva)
- *Pyracantha coccinea* (tűztövis)

KÖZÉPMAGAS (1-2 M) SÖVÉNYT LEHET ALKOTNI RENDSZERES NYÍRÁSSAL AZ ALÁBBI CSERJÉKBŐL:

- *Berberis julianae* (júlia borbolya)
- *Chaenomeles speciosa* (japánbirs)
- *Euonymus japonicus* (japán kecskerágó)
- *Laurocerasus officinalis* (babérmeggy – magas fajták)
- *Ligustrum vulgare* (fagyal)
- *Prunus spinosa* (kökény)
- *Spiraea vanhouttei* (gyöngygyvessző)

HA NAGY HELYÜNK VAN ÉS NEM AKARJUK RENDSZERESEN NYÍRNI A KERÍTÉS MELLETT A SÖVÉNYT, A FENTI FAJOKON KÍVÜL A KÖVETKEZŐK ALKALMASAK MAGAS (2-4 M) SÖVÉNYNEK:

- *Deutzia scabra* (gyöngyvirágcsereje)
- *Kolkwitzia amabilis* (viráglonc)
- *Lonicera tatarica* (tatár lonc)
- *Syringa* sp. (orgona fajták)
- *Viburnum 'Pragense'* (bangita)
- *Weigela* sp. (rózslonc fajok)

KÖZÉPMAGASNAK (1-2 M):

- *Laurocerasus* sp. (babérmeggy alacsonyabb fajták)
- *Philadelphus lemoinei* (jezsámen)
- *Ribes alpinum* (havasi ribiszke)

KÚSZÓCSERJÉK, AMIK ALKALMASAK KERÍTÉSEK BEFUTTATÁSÁRA:

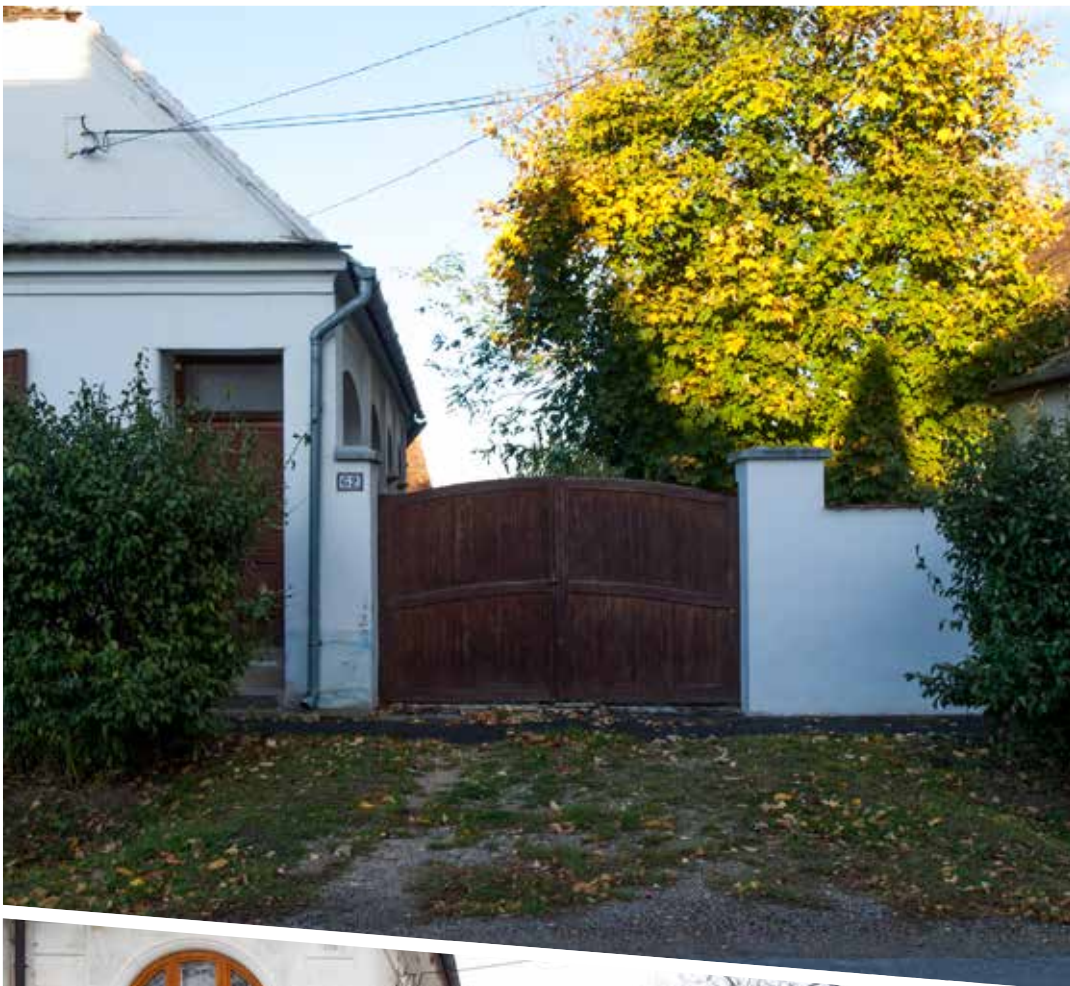
- *Campsis radicans* (trombitafolyondár)
- *Euonymus fortunei 'Emerald'n Gold'* (kúszó kecskerágó fajták)
- *Hedera helix* (borostyán)
- *Lonicera* sp. (kúszó lonc fajták)
- *Parthenocissus* sp. (vadszőlő fajták)
- *Wisteria sinensis* (kínai lilaakác)

Kerüljük az áttört kerítések nádszövettel való takarását. A belátás megakadályozásának igényesebb módja a növényzet telepítése, vagy a tartóoszlop közötti fa elemek elhelyezése. Az egymással és az épülettel is harmonizáló kerítések fontos elemei a településképeknek. Általánosságban elmondható, hogy a fémanyagú kerítések ideális színezése a matt, sötét tónusok (antracit, mélyzöld és árnyalatai) Kerüljük a harsány színeket mind a fa, mind a fém anyagú kerítéseknél. A díszes, kovácsoltvas kerítések a villák, kastélyok tartozékai.

Nem feltétlenül harmonizálnak egy egyszerűbb környezetben. Ha a helyi előírás megengedi, hangulatos lehet az alacsonyabb, rakott kő vagy nyers téglá, falszerű kerítés. Jó megoldás lehet a kerítéssel egybeépített kukatároló, de ennek elhelyezése inkább a kocsibeállónál célszerű. Akármilyen elegáns is egy kertkapu és építménye, szívesebben lépünk be gyalogosan egy szép kertbe, mit bűzölgő kukák mellé.

A lábazon kerüljük a kőtapéta, vagy csempeszerűen felragasztott elemek alkalmazását! Ha a költségvetésünket meghaladják a természetes, rakott kövek, vagy a téglá, bátran alkalmazunk egyszerűbb, vakolt, esetleg felkefált műkövel párosított elemeket.

KERTEK

A gondozott kert (előkert, hátsókert és a házunk előtti közterület) hozzájárul a rendezett településképhez. Öröm és a lakónak és a közösségnek egyaránt.

A kert növényzete alkalmazkodjon a környező táj karakteréhez, éghajlati viszonyaihoz (napsugárzás, csapadékmennyiség, szélviszonyok). Ne csábuljunk el a kertészetek kínálata láttán: nem minden növény érzi jól magát a hazai fagyos teleken és tikkasztó nyarakon!

Az így kialakított kert harmonikusabban illeszkedik a környező tájba, könnyebben fenntartható, és nem mellékesen a növények ellenállóbbak: kevesebb betegségük lesz, egészséges fenntartásukhoz kevesebb vegyszerre lesz szükség. A honos fajok alkalmazása a kerthatáron szelíden kapcsolja össze az intenzíven fenntartott kertet és a környező tájat (a honos fajok listája megtalálható a helyi építési szabályzatban).

A meglévő növényzet nagy kincs, próbáljuk az értékes fákat és cserjéket megőrizni, hiszen kifejlődésükhöz több évre, évtizedre van szükség!

Az őshonos és az azokat kiszorító ültetésre nem javasolt, agresszíven terjedő ún. inváziós növényfajok (vadszőlő, nyugati ostorfa, gyalogakác, fekete fenyő, tollborzfü stb.) teljes listáját a településképi rendelet tartalmazza!

A változatos növényhasználattal hozzájárulunk a biológiai sokszínűség fennmaradásához, a kert minden évszakban más arcát mutatja. A megfelelően kiválasztott és elhelyezett lombos fák ültetésével csökkenthetjük a besugárzást, természetes árnyékolást adnak, helyet biztosítanak a madaraknak fészkelésre.

A cserjék és fák együttes használatával szép növényfalakat alkothatunk, amik elhatárolnak az utcai forgalomtól és a szomszédos kerthasználóktól.

Ne alkalmazzunk túl sok örökzöldet, mert sok a kártevőjük, egyhangúvá és komorrá teszik a kertet, ráadásul mindig ugyanolyan képet mutatnak, ezért az ember nem érzi velük az évszakok változását.

A hagyományos falusi kert növényei jól beilleszthetők a mai modernebb kerthasználatba és gasztronómiai felhasználásba is (fűszer- és gyógynövények, helyben termesztett, vegyszermentes gyümölcsök és zöldségek).

A gyakran nyírt, steril gyepek fenntartása időigényes és drága, használjunk természetes hatást keltő fűmagkeveréket, ami kevesebb kaszálást és locsolást igényel.

A támrendszerre és falra futtatott cserjék olyan helyen is árnyékot adnak, ahol a fátelépítésre nincs hely, ráadásul hatékonyan csökkentik az épület falának felmelegedését.

A lágyszálak természetesebb hatást keltenek; legyünk figyelemmel a szomszédokra is, nézzünk utána, hogy a tervezett növény kifejtett állapotában mekkora lesz. A kerítéstől megfelelő távolságra ültessük a nagyobb, árnyékot adó növényeket. A gyeplélek ne legyen széttagolt, a nagyobb, egybefüggő területek kialakításával megkönnyítjük a fenntartást. A telekhatárra ültessük a magasabb növényeket, a gyeplélek felé az alacsonyabb cserjéket és évelőket; az intenzívebb gondozást igénylő növényeket az épület közelében kapjanak helyet.

Az épület körüli átmeneti területek (burkolat + dézsás növények + tető/árnyékoló) meghosszabbítják a kert használati idejét, tavasszal és ősszel is kellemessé teszik a kint tartózkodást. Minél kevesebb legyen a burkolt felület, az alkalmazott anyagok helyi építőanyagok legyenek (mészkő zúzalék, andezit kiskockakő, fa), törekedjünk az épületen használt vagy megjelenő anyagok használatára a kertben is, így a ház és a kert összhangja növelhető. A kevés fajta, egységes anyaghasználat harmonikusabbá teszi a kertet, ráadásul sokszor az egyszerűbb, olcsóbb a szebb.

A geometrikusan kialakított burkolatokat lágyszálak a melléültetett évelők és alacsony cserjék.

A fűkaszalék, levágott ágak, lehullott levelek és konyhai hulladék komposztálásával jó minőségű termőföldet készíthetünk, amit felhasználhatunk a kertben. Az összegyűjtött esővizet használhatjuk öntözésre, ezzel csökkentve a vezetékes vízfelhasználást.

Gondozzuk a házunk előtti zöldfelületet is, ez hozzájárul a rendezett településképhez és a saját házunk is 'jobb színeben fest' majd; itt egy-két, könnyen fenntartható, karakteres cserjét, évelőt használjunk, amikből nagyobb foltokat lehet kialakítani.

Nézzünk körül a szomszédunk kertjében, a nála jól bevált és szépen fejlődő növények a mi kertünkben is jól érzik majd magukat, cseréljünk növényeket!

A MELLÉKÉPÜLET NEM MELLÉKES!

Új építés esetén ne feledkezzünk meg a célszerű és jól méretezett tárolók (kerti szerszám, raktár, műhely, garázs, kukatároló stb.) kialakításáról. A településkép szempontjából sem szerencsés az épületek mellett gomba módra szaporodó, jellemzően hulladékanyagból összetákolt, ipari jellegű bódék látványa. Egy gondosan megtervezett, igényesen megépített épület mellett disszonáns hangot üt meg egy barkácsruházi katalógusból választott kis házikó látványa. Ezért már a tervezés során mérjük föl reális igényeinket a tároló és egyéb, kiegészítő funkciókat befogadó (nyárkonyha, fészter, fatároló stb.) melléképületekre vonatkozó igényeinket, és osszuk meg az építésszel, hogy kezelje a terv részeként.

Nagyapáink, dédapáink egykor nagy igényességgel építették meg a terménytárolás, állattartás épületeit. Vegyünk példát hozzáállásukról a mai kor igényeinek melléképületek tervezésekor és kivitelezésekor. Gondoskodjunk a tárolók épületen belüli, esetleg a kerítéssel egybefoglalt (ha a szabályzat másképpen nem rendelkezik) kialakításáról.

Bővítés vagy felújítás esetén óvjuk meg a számos egyéb funkció befogadására alkalmas régi istállókat, csűröket, górékat stb., melyek megbecsülendő értékek. Szakszerű felújításukhoz, a régi jellegzetességeket átmentő átalakításukhoz, újrahasonosításukhoz kérjük építész segítségét. Ne feledjük: a jó ötlet nem feltétlenül drága ötlet!

FENNTARTHATÓSÁG

A FENNTARTHATÓSÁG KÖVETELMÉNYEI ÉPÜLETSZINTEN

- ▶ Megújuló energiforrások használata.
- ▶ Tájolással, térszervezéssel, szerkezettervezéssel támogatott energiatakarékosság. [📍 LÁSD 19. OLDAL]
- ▶ Esővizek használata, vízhasználat csökkentése, szennyvizek helyben, vagy helyközelben történő tisztítása.
- ▶ Építési anyagok átgondolt használata. (Környezetkímélőnek tekinthetők az építőanyagok és szerkezetek, ha teljes életciklusuk alatt kevés az energiafelhasználásuk, nem mérgezik sem a természetet, sem az embert, nem lesz belőlük használhatatlan hulladék, a felhasználásukkal készült házakban pedig jól érezzük magunkat.)
- ▶ Használat során keletkező hulladékok szelektív kezelésének támogatása.

ANYAGHASZNÁLAT

Hosszú élettartamú, helyben elérhető, többször- és egyszerű eszközökkel felújítható szerkezeteket (fa, kő, bontott téglavályog, stb.) válasszunk. Előnyben kell részesíteni a közelben gyártott, az élőlényekre az anyagok egész életciklusa folyamán (kitermeléskor, gyártáskor, beépítve, bontáskor, felújításkor és hulladékba kerüléskor) legkevésbé veszélyes anyagokat.

A nyári meleg kint tartásáról nem a légkondicionáló gondoskodik, hanem a hosszan kinyúló ereszt, a vastag falszerkezet, a házat körülfogó lomhullató fák, és a jó tájolás. A ház fő arcát meghatározó aszimmetria, a jellegzetes sarokmegnyitás, az időtlenséget sugárzó, idővel szépen öregedő téglafelületek rusztikus hangulatot adnak, ugyanakkor érezzük a mai, modern kor lenyomatát. Figyeljük meg a kert és az épület egységét, a kültéri burkolatok egyszerűségét! Ne feledjük: a kicsi is szép....

AKTÍV ÉS PASSZÍV ENERGIAHASZNOSÍTÁS

Passzív energiaszolgáltató épületek így önmagukban, célszerű szerkesztésüknek, anyaghasználatuknak és telepítésüknek köszönhetően energiatékonyan hasznosítják a természeti adottságokat (napfény, árnyékolás, gravitációs szellőzés, napterek stb).

Az aktív rendszerek valamilyen gyártmányt, terméket, „berendezést” igényelnek. Méretezésükhöz, rendszerbe állításukhoz specialista (épületgépész) van szükségünk. Ez esetben a nap sugárzási energiáján kívül a szél-, a víz- a geotermikus és geotermális energiaszolgáltatókat igyekeznek hasznosítani.

ÉPÍTÉSZETI FORMÁLÁS

Ne essünk abba a hibába, hogy az épülettömeget csak egy erőltetett energiatakarékosságnak engedelmessé kell megformálnunk, de abba sem, hogy kizárólag az aktuális építészeti divatot kövessük. Éghajlatunkon megtalálható a nyári hőség, a téli hideg, a jelentős mennyiségű és időnként intenzíven érkező csapadék (víz, hó, jég), a viharos szelek, a tavaszi áradások. A védekezés módszerei a múltban sokfélék voltak, de modern korunk elsöpörte ezt a tudást. Megjelentek a típusházak, elvesztek a vidékekre, kultúrákra jellemző szerkezeti megoldások. A védekezés ettől kezdve az olcsó, nagysűrűségű energiára épített technika és az épületgépszet szolgált. A jelenlegi építési-műszaki gondolkozásmód minden követelményt külön-külön szerkezettel próbál kielégíteni. Ugyanakkor a józan megfontolásból leckét kaphatunk a tradicionális népi lakó- épületek névtelen alkotóitól, akik minimális eszközökkel alkalmazkodtak a helyi viszonyokhoz és a lényegre figyeltek. A tradicionális építészet alkotásai a világ minden táján ökológusnak tekinthetők, mert a sokszínű kultúra hagyományaira és tapasztalataira épülő, mesterségbeli tudás felhasználásával épültek, régóta ismert, természetes és/vagy tartós anyagokat használtak. Mindig figyelembe vették a környezeti hatásokat és alkalmazkodtak hozzájuk.

◀ Az építészeti minőség, a praktikum és az esztétika nem egymást kizáró fogalmak. A hagyományos vidéki ház titka a méretek és az arányok harmóniájában rejlik, melyet kiválóan példáz ez a családi otthon. Rugalmasan képes alkalmazkodni a család jövőbeli igényeihez: a hálószobák feletti tetőtér beépíthető, a telek mérete pedig további bővítést tesz lehetővé. Igazi ökológiai gondolkodást tükröz az anyaghasználat mellett az alacsony energiafogyasztású épület szerkezeti kialakítása: a külső bontott téglafal és belső tartófal között környezetbarát cellulóz hőszigetelés van. A hatvan centis falnak és az átgondolt elhelyezésű, hőszigetelt üvegezéssel, zsalugáterrel árnyékolt fa nyílászáróknak köszönhetően az épület hőszigetelő értéke kiváló, mégis mentes a passzív ház minden kötöttségétől. Bár a nappaliban elhelyezett passzívház kandalló már önmagában felfűti a házat, e mellett hőszivattyú biztosítja a fűtést (padló- és mennyezetfűtés) és a meleg vizet. A kezdeti elvárásoknak megfelelően az épület fenntartási költsége töredéke egy átlagos családi házénak.

KÖZEL NULLA ENERGIAIGÉNYŰ ÉPÜLETEK

Fokozatos átállással 2021-ig minden épületnek közel nulla energiaigényűnek kell lennie. Ez azt jelenti, hogy olyan mértékű ráfordítással kell a lehető legnagyobb energiamegtakarítást elérni, amely még megtérül. Követelmény az is, hogy az éves energiaigény huszonöt százalékát – megújuló energiaforrásból – az épületen, illetve a telken belül kell előállítani. Mindez azonban nem az esztétika rovására kell, hogy történjen! Az építészeti minőség elvárás, a kézikönyvben meghatározott elvek szerint. Hiába a nulla energiaigény azonban, ha a környezetétől rezervátumként elzárkózó, hatalmas és drága épületeket építünk, mesterséges építőanyagok felhasználásával, melyben gépészeti rendszerekkel művi klímát alakítunk ki. Az energiatudatosság szemlélete az egész tervezésen végig kell, hogy vonuljon! Gazdaságosan megépíthető és fenntartható konstrukciót érdemes létrehozni, mely környezettel harmonikus viszonyra törekszik, teljes életciklusa során.

Mindenekelőtt javasolt az igények mértéktartó meghatározása az építési program összeállításakor. Csak akkor építsünk, amekkorára szükségünk van. Ahogyan a család mérete sem statikus, egy jó tervezésű ház bővíthető, átalakítható. Átgondolt alaprajzi rendszerrel (megfelelő tájolás, jó térszervezés, átmeneti terek, napcsapadék, tornác, árnyékolás) költséges gépészeti rendszerek nélkül is sokat tehetünk környezetünkért, szemben egy túlzó igényszinthez párosuló mértéktelen fogyasztással. Az energiatakarékosságot a mindennapi okos használattal (a nulla energiaigényű, hőszigetelt épületek esetén nyáron a nyílászárók árnyékolásával, nappali zárva és éjszakai nyitva tartásával; télen a gyors, minél nagyobb felületen történő többszöri szellőztetéssel stb.) is támogassuk, hisz e nélkül mit sem érnek az előbbiekben felsoroltak!

NAPKOLLEKTOR, NAPELEM

Hazánkban ma még az utólag, a tetőre rögzítőelemekkel felszerelt napkollektor, szolár- vagy fotovoltaik berendezésekkel találkozunk. Ezeket az utcakép védelmében az utca-

ronttól a lehető legtávolabb, lehetőleg a hátsókerti tetőfelületen kell elhelyezni. Célszerű azokat egy tömbben tartani, a lépcsőzés és az ugráló vonalvezetés nem szerencsés, mert megbontja a tető egységes, nyugodt látványát, és rendetlen hatást kelt. Elhelyezésük csak oromzatos magastetőn, és kizárólag a tetősíkokban maradván kívánatos, ne döntsük meg semmilyen irányban. Védett utcakép, vagy homlokzat esetén, vagy ha a déli tájolással a fentiek nem egyeztethetők össze, meggondolandó a kertben, támfalra, vagy a kerítésre való telepítésük.

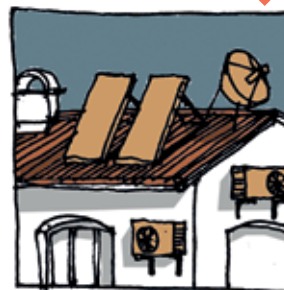
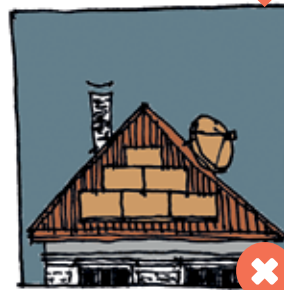
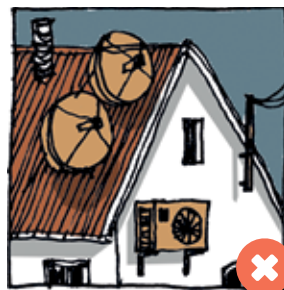
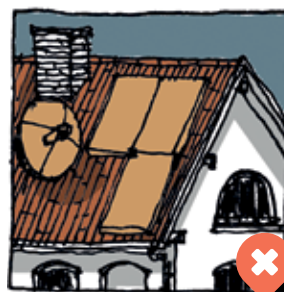
Lapostetőn csak az attikafal takarásában (szükség esetén annak megmagasításával) helyezzük el az elemeket.

A jövőt kétségtelenül egyrészt szerencsésebb, de a fentiekkel azonos építészeti hozzáállást kívánó, épületbe integrálható (héjazat, homlokzatburkolat), másrészt a hatékonyság és fenntartás szempontjából is kívánatosabb napelem és napkollektor telepek jelentik.

KLÍMABERENDEZÉS

A klímaberendezés kültéri egységeit ne az utcai homlokzaton helyezzük el! Keressünk számukra kevésbé hangsúlyos, takart és védett helyet: félreeső eresz alatt a homlokzaton, az épület melletti terepre telepítve (növényzettel takarva), oldalkertben (amennyiben a szabályzat megengedi).

A kültéri egységeknek keressünk az utcai homlokzatnál és tetőfelületnél kevésbé hangsúlyos helyet!

RIASZTÓK

A riasztóberendezés külső egysége a legszebb homlokzaton is tönkre tudja tenni. Kétségtelen, hogy a legkevesebb gondolkodást és felkészülést igénylő, kézenfekvő megoldás a főhomlokzat közepére való elhelyezése, melynél sokkal esztétikusabb, és városképileg is szerencsésebb hely lehet az oldalhomlokzat, vagy egy takart, elburkolt helyzet is – hiszen a legtöbb esetben nem a fény, hanem a hangjelzés és a biztonsági szolgálathoz való közvetlen kapcsolat a lényeges a riasztás folyamatában.

PARABOLAANTENNA

Parabolaantenna elhelyezésére számos, az utcai homlokzattól távol eső hely áll rendelkezésünkre, látványával ne csúfítsuk el az utcaképet. Ideális hely lehet a hátsó homlokzat, a melléképület, a tető utcától távolabb eső felülete, vagy akár a kert egy takart szeglete. Ha a tetőre kerül, a tetősík fölé ne nyúljon ki egy méternél többet.

EGYÉB KÜLTÉRI EGYSÉGEK

Amennyiben kültérre telepítünk hőszivattyú egységet, azt ne az utcai homlokzaton, vagy a tető utcaképebe eső részére helyezzük el. Erre alkalmasabb egy kevésbé hangsúlyos, a műszaki szempontoknak is megfelelő védett hely: homlokzat takart része, az épület melletti terepre telepítve (növényzettel takarva). A hely kiválasztásánál a településképi szempontok mellett a kífújó oldalra vonatkozó kellemetlen (hő, zaj) hatásokat is figyelembe kell venni.

MEGLÉVŐ ÉPÜLET HŐSZIGETELÉSE

Az energetikai korszerűsítés indokolt az alacsonyabb fenntartási költségek miatt, melynél a technikain túl településképi szempontokat is figyelembe kell venni. Hőszigetelés külső vagy belső oldalra egyaránt tehető, utóbbi csak gondos számítás alapján, főleg műemlék épületeknél. Ne feledjük: a praktikum és az esztétika, az építészeti minőség egymással nem ellentétes fogalmak! Különösen fontos a vakolatszín és struktúra, az ablakpárkányok gondos megválasztása. Ablakcsere esetén ügyeljünk az eredeti nyílásosztás megtartására, a nyílászárók színére! Vegyük figyelembe, hogy ma már lehetőség nyílik az eredeti, hagyományos kialakítású és osztású ablakok fából történő hőszigetelt üvegezésű, korszerű legyártására!

Kerüljük a beltérbe való, csempeszerűen ragasztott hungarocell, lapka kő vagy téglakeretezéseket

A több átalakításon átesett épületek esetében a hőszigetelés jó, egyben vissza nem térő alkalom a homlokzat újragondolására, vagy az eredeti állapot visszaállítására.

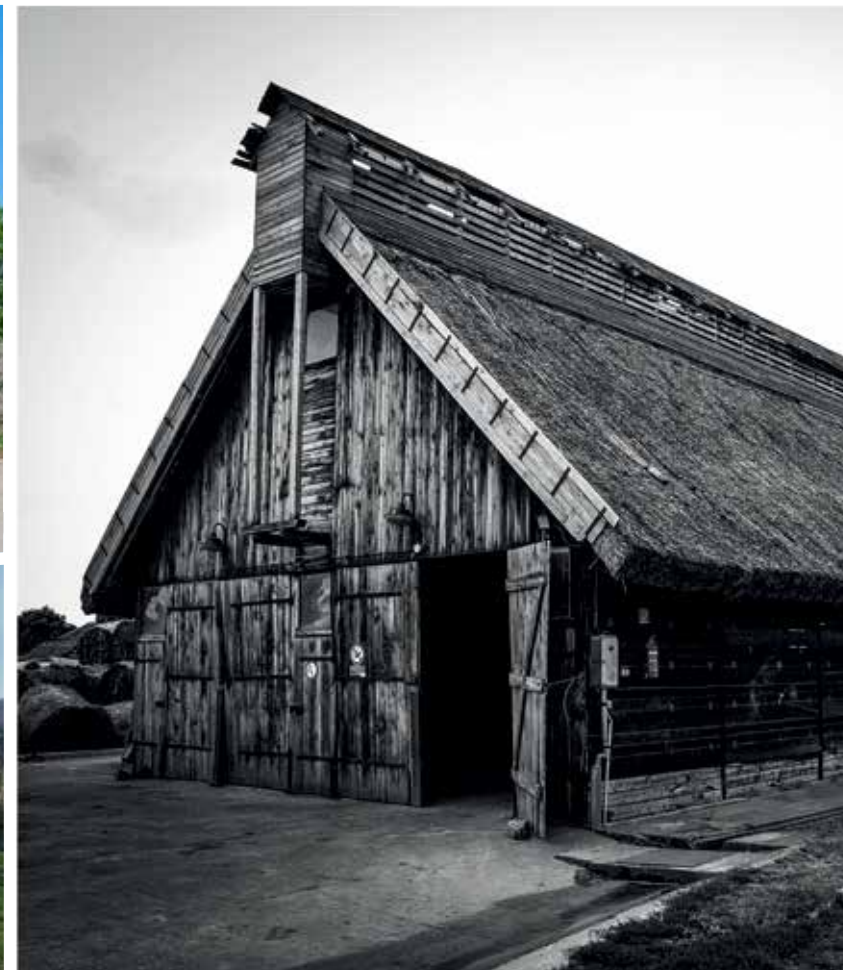

▲ E századfordulós épület hőszigetelése során ügyeltek a vakolatszín gondos megválasztására, visszakerültek a tagozatok és díszítések, az új, hőszigetelt üvegezésű ablak pedig nem műanyagból, hanem fából, az eredeti osztással került legyártásra. Ennek köszönhetően az épület megtartotta karakterét

Ne vessük el az eredeti ablakok felújításának lehetőségét! Az eredeti geréb- vagy pallótokos ablak felújítása, és az eredeti nyílásosztásnak megfelelő újragyártása is megoldható manapság! A meggondolatlanul elvégzett ablakcserékkel pótolhatatlan értékek mennek tönkre, temérdek szemét keletkezik. A hagyományos faablakok kitüntetett szerepet töltenek be nemcsak az egyes házak, hanem az utcakép életében is.

▲ A ház arca gyökeresen megváltozott, miután tulajdonosa a hármastosztású ún. tűzépablak helyére visszaépítette az eredeti ablakkiosztást. A homlokzat vakolt festett lábazatot és színezést kapott (Kisoroszi).

MEZŐGAZDASÁGI ÉPÜLETEK

A „vizuális környezetvédelem” a gazdasági épületeknél sem elhanyagolható szempont. Nem mindegy, hogy az állattartó vagy tároló, borfeldolgozó épületeink telepítése, megjelenése hogyan illeszkedik a természeti környezethez. Az állattartó és gazdasági épületeknek megvan a maga formai racionalizmusa, ugyanakkor nemes arányokat, célszerű, természetes anyaghasználatot kell, hogy tükrözzenek. Nem elfogadható a védett tájképi környezetben a rikító színekben pompázó acélvázás csarnokok kihelyezése. Nagyon fon-

tos az épületeket takaró és árnyékoló honos növényzet telepítése. Tartózkodjunk a tájat elcsúfító mobil konténerek, lakókocsik kihelyezéséről. Ihletforrásként, és pontos műszaki, technológiai útmutatásért ajánljuk Reischl Gábor Mezőgazdaság és építészet c. munkáját.

GAZDÁLKODÓ ÉPÍTÉSZET

A gazdálkodó építészet az adottságokhoz, az élet igényeihez alkalmazkodó építészet. Nem mindegy, hogy az állattartó épületeink telepítése, megjelenése hogyan illeszkedik a természeti környezethez. Ezek az állattartó és gazdasági épületek - rikító színekben pompázó acélvázassal szemben - nemes arányokat, célszerű, természetes anyaghasználatot tükröznek.

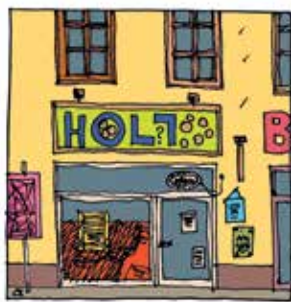
PORTÁLOK, CÉGÉREK, REKLÁMOK

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek, valamint a kirakatportálok is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. Az igénytelen táblaerdő és a tola-kodó, harsány vagy éppen elhanyagolt kirakat nem más, mint vizuális környezetszennyezés. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképhez illően is megtehetünk.

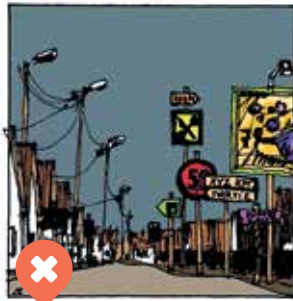
Ne feledjük: cégtáblánál nem a méret, és nem is a mennyiség a lényeg. A hosszú távú gondolkodás az ízlésesen tervezett, igényes arculat mellett teszi le a voksot, mely bizonyítottan hozzájárul a kedvező, bizalmat ébresztő üzleti kisugárzáshoz.

✓ Gondosan tervezett, ízléses, visszafogott, de hatásos

✗ Túl sok, túl harsány, igénytelen

✗

✗

A jó ötlet nem feltétlenül drága ötlet! Egy drága megoldás is lehet igénytelen, míg kis kreativitással és jó arányérzékkel egy alacsonyabb költségvetésből is minden szempontból időtálló és figyelemfelkeltő megoldás születhet.

- ▶ Az épületekre helyezett hirdetőtáblák és vitrinek, cégtáblák, cégérek, falra festett feliratok, reklámok és üzletportálok legyenek egyedi tervezésűek, melyhez grafikus vagy építész segítségét kérjük.
- ▶ A cég- és hirdetőtáblák, valamint a portálok méretét, formáját, elhelyezését, döntően az épület karaktere határozza meg.
- ▶ A kevesebb több elvét tartásuk szem előtt: felesleges egy szolgáltatást egyszerre megállítótáblán, fényreklámmal, cégtáblán és zászlón stb. hirdetni. Az ebbe fektetett energiát és pénzt fordítsuk egy, de egyedi tervezésű, időtálló kialakítású homlokzati felületre. Igaz ez a feliratok kialakítására, a betűtípusok, színek használatára is.
- ▶ Az esztétika mellett a minőségi anyagválasztás, valamint az időjárás és az UV állóság kiemelt szempont.

- ▶ Nem a méret a lényeg! A reklám ne takarja el, az épületedíszeket, tagozatokat. Adjuk meg a tiszteletet az épület nyílászáróinak, kapuinak – ne ide helyezzük el a cégtáblákat, reklámokat.
- ▶ Míves, ötletes megoldású cégéreket készítsünk! Kerülendők a zárt, belülről megvilágított, esetleg villogó típusok, elegánsabb megoldás a cégér külső megvilágítása.
- ▶ A portálok, kirakatszekrények méretét és elhelyezését is a homlokzattal együtt, egy egységként kell kialakítani, melyhez kérjük építész segítségét!

Az ízléstelen cégtábla rossz reklám. A cégtáblánk legyen

- ▶ grafikus által gondosan tervezett, jó arányú, olvasható, ízléses betűtípussal, visszafogott színvilággal
- ▶ igényesen kivitelezett, használjunk minőségi anyagokat, melyek az időjárás próbáját is kiállják
- ▶ karbantartott, hiszen nem tesz jót az üzletnek, de a városképnek sem a rozsdáerte, felpöndörödött szélű, kopott, meggörbült tábla, a hiányos betűsor, a nem működő világítás, a kitorrt, letört, a rögzítés gondatlansága miatt felhullámosodott tábla

JÓ PÉLD.

CICKAFARK

BABÉRMEGGY

VARJUHÁJ

BÖRLEVÉL

CÉDRUS

MÉTÉNG

KÖZTERÜLETEK, UTCÁK, TEREK

A település arculatát nagyban befolyásolja a közterek állapota, melyek gondozása közérdek. Ehhez mindenki hozzáteheti a magáét, ha gondozza az **ELŐKERTJÉT**, kaszálja a gyepet a **PORTÁJA ELŐTT**, **VIRÁGOT**, **FÁT ÜLTET**. Egy szép előkert és a gondozott közterület emeli a ház fényét is, ahová öröm hazatérni.

Ahol szűkebb hely marad a **NÖVÉNYTELEPÍTÉSRE**, ott egy-egy karakteres, jó tűrőképességű évelő vagy cserje használatával lehet szép utcaképet elérni: levendula, zsálya, nőszirom, sásliliom, gólyaorr, őszirózsa, madárhúr, pünkösdirózsa, pimpó, rozmaring, cickafark, kúpvirág, kakukkfű, törperózsa a naposabb területekre, meténg, árnyliliom, gyöngyvirág, nefelejcs, waldstein pimpó, bőrlevél, kövérke, orbáncfű az árnyasabbra. Kerüljük az összevissza nyírt, hiányos sövények, a tuják és egyéb túlevelű örökzöldek alkalmazását!

A növények, és a városvezetés által telepített **FASOROK** azonban nem csak a kellemes vizuális élmény miatt érdekesek számunkra: telepítésükkel jelentősen csökkenthető a por és a felmelegedő falakból és aszfaltból származó igen jelentős hőterhelés. A növények vonzzák a madarakat, így kevesebb kártevővel kell számolnunk. A gyümölcsfasorok pedig finom csemegét kínálnak az iskolából hazatérő csemetéinknek. Ahol az utakat, utcákat szélesebb zöldsáv kíséri, lehetőség van egységes fasorok kialakítására. A növényválasztásnál figyelembe kell venni a termőhelyi viszonyokat, a felsővezetékek helyzetét. Válasszunk olyan fajt, ami karaktert ad a településrésznek (pl. gyümölcsfa: szilva, cseresznye, dió; berkenyék, juharok, hárs stb).

A közterületi BURKOLATOKNÁL részesítsük előnyben a természetes, újarakható, szükség esetén vízáteresztő és jól karbantartható anyagokat. Kerüljük a rikító színeket és mintázatokat, melyek hamar idejétmúlttá válnak. Egy szépen öregedő, természetes (vagy természetes kőszórású) burkolat sosem megy ki a divatból, és hozzájárul a település egyedi hangulatához.

A nyílt ÁRKOK fontos településképi elemek, ne hagyjuk gondozatlanul! Az árkokat átszelő gépkocsi behajtók és hidak egységes kialakítása hozzájárul az egységes, esztétikus faluképhez! Használjuk a téglát!

Egy település arculatához hozzátartoznak az EGYSÉGES INFORMÁCIÓS TÁBLÁK és a finom formálású, időtálló, lehetőleg azonos RAL színek alapján készült UTCABŰTOROK (padok, kandeláberek, buszmegállók, pollerek, kandeláberek), melyeket egy gondos főépítési terv birtokában, helyben is el lehet készíteni. Az információs táblákon alkalmazzunk egymással harmonizáló színeket [OLÁSD 26 OLDAL], és vonjuk be az addig külön táblaerdőt képező magánhirdetéseket is. A közterek burkolati- és zöldfelületi kialakításának tervezését bizzuk szakemberre (főépítésre és kert-és tájépítő mérnökre). A harmónia kulcsa az átgondolt koncepcióban rejlik, melyhez hozzájárul a helyi építőkövek és egységes utcabútorok használata.

Építészeti minőséget kell, hogy tükrözzenek az olyan kisebb építmények is, mint a biciklitárolók, buszmegállók, sütőgetők stb. Lehetőleg kerüljük a településképe sokszor nem illeszkedő katalógusok egyenkínálatát. A főépítész bevonásával egyedi, a helyi arculathoz színeiben, anyagában és léptékében illeszkedő, időtálló, könnyen megépíthető és felújítható szerkezetekben gondolkodjunk. Ne feledkezzünk meg a környezet rendezéséről sem. Ez utóbbi esetében nem érdemes félmegoldásokban gondolkodni: egy, az optimálisnál gyérebb növénykiültetés, a járda szegélykövének hiánya, vagy a gyomokkal teli, nem gondozott és nem locsolt közterület nagyban lerontja az összképet. A jó ötlet pedig nem feltétlenül drága ötlet...

Egy település fontos elemei a vízfolyások, melyek közül van, amelyik állandó vízutánpótlással rendelkezik, némelyik pedig csak nagyobb esőzések, olvadások alkalmával telik meg vízzel. Ezek a medrek gyakran kísérik az utcákat, hangulatos zöldfelületi elemként. A medrek mérnökbio-lógiai kialakításával növelhetjük a természetközelség érzetét, az egységes HIDAK ÉPÍTÉSÉVEL és a patakpartra jellemző fafajok, cserjék alkalmazásával szép zöldfelületi sávokat alakíthatunk ki.

A VENDÉGLÁTÓHELYEK kitelepüléseinél, valamint a piacok, vásárok esetében az egységes, lehetőleg nyers és nem rikító színű, minta nélküli napernyőket részesítsük előnyben. A száz színben pompázó, reklámfelületként használt NAPERNYŐK látványa a legszebb utcaképet is elcsúfítja... a logó és a visszafogott színezésű reklám elhelyezésére alkalmas a napernyő függőlegesen lelógó textilsávja is. Kerüljük a fehér, vagy egyéb, feltűnő színű műanyagbútorokat, a rikító műfüvet, melyek több száz méterről is vonzzák az ember tekintetét.

KERESKEDELMI EGYSÉGEK KITELEPÜLÉSEI, PIACOK

Vendéglátóhelyek kültéri teraszának kialakításakor törekedjünk az utcaképpel és a környező épületekkel harmonikus megoldások alkalmazására. Indokolatlanul ne helyezzük pódiumra az asztalokat. Ne rekesszük el épített határoló elemekkel, a berendezés ne akadályozza a gyalogosforgalmat. Növényládák telepítése esetén gondoskodjunk a folyamatos fenntartásról. Előnyös lehet a fűfélék, virágzó növények kiültetése, a tuják használata azonban nem javasolt. Kerüljük a feltűnő, harsány színű, fix bútorokat. Használjunk változatosan kihelyezhető, visszafogott színezésű, természetes anyagú mobil bútorokat. Szükség esetén lehetőleg nyers, diszkrét színű, minta és feltűnő méretű logótól, reklámoktól mentes, összecuszkható textil szerkezetekkel árnyékoljunk.

KÖNYVAJÁNLO

FENNTARTHATÓ ÉPÍTÉSZET

Ertsey Attila, Medgyasszay Péter
Terc Kiadó, 2017

VÁLYOGHÁZAK – ÉPÍTÉS, KORSZERŰSÍTÉS, ÁTALAKÍTÁS

Mednyánszky Miklós
Terc Kiadó, 2005

FÖLD- ÉS SZALMAÉPÍTÉSZET

Novák Ágnes, Medgyasszay Péter
Terc Kiadó, 2006

VÁLYOGHÁZ FELÚJÍTÁSA

Dr. Lányi Erzsébet
CSALÁDI HÁZ, 2001/4. sz.

HOGYAN VÉDJÜK MEG VÁLYOGHÁZUNKAT A TALAJ- ÉS ESŐVÍZTŐL?

HOGYAN VÉDJÜK MEG VÁLYOGHÁZUNKAT A BELSŐ PÁRÁTÓL?

Lukács Árpád
tudatosvasarlo.hu/cikk/hogyan-vedjuk-meg-valyoghazunkat-talaj-es-esoviztol
tudatosvasarlo.hu/cikk/hogyan-vedjuk-meg-valyoghazat-belso-paratol

Készült Und Község Önkormányzata megbízásából, a településképzésvédelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan

POLGÁRMESTER: Pintér Tamás

FŐÉPÍTÉSZ: Kassai-Szoó Dominika
www.und.hu

SZERZŐK: Dénes Eszter, Kassai-Szoó Dominika,
Kedves Zsófia, Lukács Péter, Varga Rita

RAJZOK ÉS ÁBRÁK: Lukács Péter

FOTÓ: Kedves Zsófia, Pixabay, digitalisrabakoz.hu, wikipedia.hu

GRAFIKAI TERVEZÉS: Ruzsina Katalin

Köszönetet mondunk a Jó példák c. fejezethez nyújtott képanyagért Álmosdi Árpád és Csendes Mónika, Bártfai-Szabó Gábor, Borbás Péter, Braxatoris Andrea (Reischl Gábor), Dénes György, Jánosi János, Kovács Ágnes, Kuli László, Lukács Péter, Szily Boldizsár, Turi Attila, Salamin Ferenc, Varga Csaba építészeknek, a Pagony Kert- és Tájépítész Irodának, Körmendi Juditnak.

A kiadványra a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. védelme alatt áll.

Az Általános elvek c. fejezet a Budakalász Város gesztorálásával létrejött Pílisi Együttműködés keretében került felhasználásra, szerzői: Dénes Eszter, Kassai-Szoó Dominika, Kedves Zsófia, Lukács Péter

Und, 2018
Und Község Önkormányzata

UND, 2018